KÜLTÜR avrupa

Aylık Kültür ve Sanat Dergisi | Haziran 2016 | Sayı: 4 | www.avrupa-kultur.eu

AYDINLANMANIN BEŞİĞİ İÇİN ASIL ADRES

Modern Avrupa'nın Anadolu Korkusu

- **Nuri Irak:** Resim, tarih ve doğa denklemi
- **Berlin**'de yine ilginç bir **"Tiyatro Buluşması"**
- **Momentum**'da postkomünist kadın sanatçılar ve **"Hero Mother"**
- Bremen: **Zülfü Livaneli** 70 yaşında

İçindekiler

AVRUPA'NIN TARİHSEL TEMELLERİNE EGE'DEN MÜDAHALE

Modern Avrupa'nın Anadolu korkusu ve kaynakları

OSMAN ÇUTSAY

Modern Avrupa'yı doğuran Helen uygarlığının asıl gelişkin temelleri Anadolu'da mı? Yeni tezler Türkiye'yi merkeze almak zorunda kalıyor. Anadolu'yla ilgili, sadece uluslararası siyasette değil, antik tarih tartışmalarında da yeni zarlar atılıyor. Yeni bulgular masaya yatırılıyor, yeni yorum talepleri yükseliyor. Türkiye'nin özellikle batısının, M.Ö. 2'nci binyılda, Troya savaşlarının patlak verdiği M.Ö. 1200'lerin öncesi ve sonrasında, "Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan" bir coğrafya olarak "Sıfırıncı Dünya Savaşı"na sahne olduğu yeni iddialar arasında yer alıyor. Arkeoloji ve Ege'ye gerçekten ömür vermiş ilginç bir "jeoarkeolog" Eberhard Zangger, Batı Anadolu'daki Luvileri incelemeyi öneriyor. Gerçi yeni bulgular ışığında malzeme olarak zayıf bir görüntü veriyor, ama biz "Anadolu'nun önceliği ve gelişkinliği" tezini "Mavi Anadolucular" başlığı altında, Halikarnas Balıkçısı ve dostlarının aydınca çabaları sayesinde 1940'lardan itibaren Türkçede tartışmıştık. 1980'lerde kesilen bu tartışma, yeniden ve çok daha zengin bir zeminde, bu kez İsviçre kaynaklı olarak yeniden önümüze geliyor. Çok ilginç bir yere doğru ilerliyoruz...

SAYFA: 4

NURİ IRAK İÇİN DÜNYA, TARİH VE RESİM DENKLEMİ

Soyutun olanaklarıyla doğanın ve tarihin peşinde olmak

İLHAN AYER

Nuri Irak, sadece tuvaller üzerine resimler yapmıyor, ahşap baskılar, çini mürekkebiyle yaptığı çalışmalarının yanında fotoğrafçılık sanatıyla da uğraşıyor. Irak, çalışmalarında karma tekniğini de kullanıyor, çini mürekkebiyle, akrilik boyayı incelterek, sulu boya tarzında karışımlar elde ediyor. Toz pigment boyalarla, çini mürekkebini kağıt, ahşap veya tuval üzerinde birleştirerek karma teknikler deniyor. Suluboya ile çini mürekkebinin resimde hata affetmeyeceğini de sözlerine ekliyor. Sanat eserlerinde klasik resim materyalleri dışında, kan, kül ve suni paslanma süreçleri yaratarak yeni objeler elde ediyor. Bazı eleştirmenlerce "ifadeci kompozisyonlarında olağanüstü bir dinamizmle resim çerçevelerini zora düşürdüğü" de belirtilen Nuri Irak, sorularımızı yanıtladı.

SAYFA: 20

TÜM BERLİN BİR SAHNE GİBİYDİ...

Bir "Tiyatro Buluşması"nın ardından..

RUHSAR GÜMÜŞDAL

Berlin'deki "Tiyatro Buluşması"na layık kuşkusuz birçok oyun vardır. Yönetmenin uygulaması, oyuncuların performansı, sahne dizaynı vs. çok çarpıcı, sanat kalitesinin dorukta olduğu oyunlar... Ancak Berlin Tiyatro Buluşması'nda her sene Hamburg Devlet Tiyatrosu ve Berlin'deki belli tiyatrolardan mutlaka oyunların davet edilmesi dikkat çekiyor. Bunlarda mutlaka ödüle layık oyunlar mı sergileniyor?

SAYFA: 30

POSTKOMÜNİST KADIN SANATÇILARIN ANNE VE KAHRAMANLIK BAKIŞI

Momentum'da "Hero Mother"

ASUMAN KIRLANGIÇ

Kadın denince akla ilk gelen olgu annelik, annelik sanki kadın olmanın eşanlamlısı. Anneliğin ardından da eş, aşçı, temizlikçi, ucuz emekçi gibi vasıflar geliyor. Gene de itibar edilen kadın olmak değil de, annelik. Annelik de kendisine atfedillen bunca tanımla sonuna kadar doldurularak, anlamsızlaştırılmış durumda. (Zaten bir kadın olarak sadece annelik vasfım ile değerlendirileceksem bırak kalsın...) Burada bir eleştirmen, kadın ve anne olarak ele aldığım serginin adı da "Kahraman Anne". Kahraman kadın değil, kahraman olan sadece anne. Peki nereden geliyor bu "kahraman anne" olgusu? Sergide yer alan sanatçılardan Elżbieta Jabłońska'nın kullandığı anlamda çizgi romanların süper kahramanlarından gelmediği kesin. Polonyalı sanatçı Jabłońska kendini tamamiyle çocuklarına adayan anne olgusunu ele aldığı fotoğraflarında, oğluyla birlikte poz veriyor. Her bir fotoğrafta kucağında bir erkek çocuk olan kadını, evinin farklı köşelerinde ve farklı kahraman kıyafetleri (Batman ve Superman gibi) içinde görüyoruz. Fotoğraflardaki kadın tamamen bezmiş ve hissiyatsız bir ifade ile izleyiciye bakıyor. Arka planda ise mükemmel olan anneden bekleneceği gibi derli toplu bir ev köşesi var. Bu fotoğraflar her toplumda kadına yapıştırılan o mükemmel anne olma durumunu süper kahramanlık ve kahraman annelik üzerinden eleştiriyor.

SAYFA: 36

VİYANA'DAN BAKINCA GÖRÜLMEK İSTENEN TÜRKİYE

"Türkei"? Hangisi?

Türkiye konusunda Alman kitap dünyasına neredeyse her gün yeni bir katkı yapılıyor. Sadece Almanca içinde yetişmiş köklerinde Türkçe yatan yazarlar değil, Türkiye üzerine yazan Almanlar da var bu listenin içinde. Art arda yayımlanan bu kitaplar arasında bir yenisi de genç kuşak araştırmacı ve biliminsanlarından Dr. İlker Ataç'a ait. Şu sıralarda Viyana'da çalışmalarını sürdüren, ancak Alman üniversitelerinde yetişen Ataç'ın, çalışma arkadaşı Michael Fanizadeh ile birlikte Viyana'daki Türkiye konulu toplantılarda sunulan bildirilerden derlediği yeni kitap "Türkei", böyle bir çalışma. Batı'nın görmek istediği Türkiye ile ilgili ilginç ipuçları veren derleme karşısındayız.

SAYFA: 43

ZÜLFÜ LİVANELİ 70'İNCİ YAŞINI BREMEN'DE KUTLUYOR

ORHAN ÇALIŞIR

Besteci, şarkıcı, yazar ve film yönetmeni Zülfü Livaneli 20 Haziran'da 70 yaşına girecek. Livaneli, doğum gününü Bremenli dostlarıyla kutlayacak.12 Eylül'den sonra bir süre Almanya'da yaşayan Zülfü Livaneli, 1984 yılında Bremen'de "Ada" albümünü kaydetmişti. Livaneli, 1987-1988 yıllarında Bremen Radyosu'ndan Peter Schulze ile birlikte, Türkiye Almanya ortak yapımı "Yer Demir Gök Bakır" filmini çekmişti.

SAYFA: 49

AVRUPA'NIN TARİHSEL TEMELLERİNE EGE'DEN MÜDAHALE

Modern Avrupa'nın Anadolu Korkusu

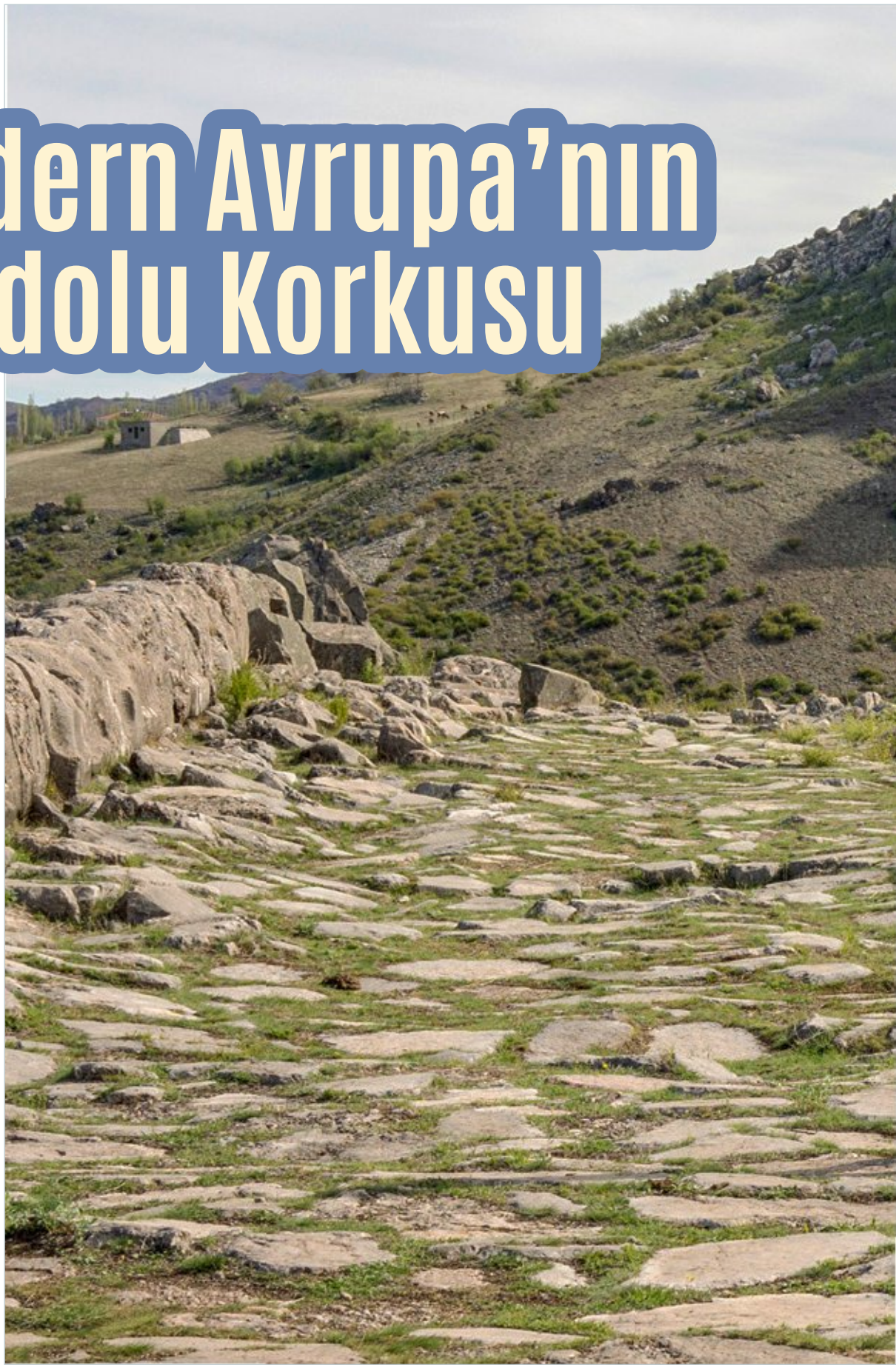

FRANKFURT

Anadolu'yla ilgili, sadece uluslararası siyasette değil, antik tarih tartışmalarında da yeni zarlar atılıyor. Yeni bulgular masaya yatırılıyor, yeni yorum talepleri yükseliyor. Türkiye'nin, özellikle de batısının, M.Ö. 2'nci binyılda, Troya savaşlarının patlak verdiği M.Ö. 1200'lerin öncesi ve sonrasında, "Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan" bir coğrafya olarak "Sıfırıncı Dünya Savaşı"na sahne olduğu yeni iddialar arasında yer alıyor. Bu dönemin ardından Anadolu'nun 400 yıllık bir karanlık döneme girdiği, artık "kitabî" bir iddia değil, birçok somut bulgu ve ipucundan hareketle tartışmaya açılan bilimsel bir tez. Tamam, ama bunlar Türkçeye yabancı değil. İpuçlarını Türkçede görmüştük. Yani bizim için çok yeni bir durumda yok ortada.

Neden?

Buna geleceğiz. Önce şunu söyleyebiliriz: Her ne olursa olsun, Ege'nin protohistoryası, yani "tarihöncesi" ile "tarih" arasındaki dönem, gerçekten de çok yeni sürprizlere açık. Batı Anadolu halkı Luviler ve ülkeleri Luwiya'da, yani Bronz Çağı'nda Batı Anadolu'da gelişmiş bu uygarlıkla ilgili yeni bilgi ve tezler, yaşadığımız zamanı da altüst edebilecek bir enerji içeriyor olabilir.

Eberhard Zangger | Hattusa Temple

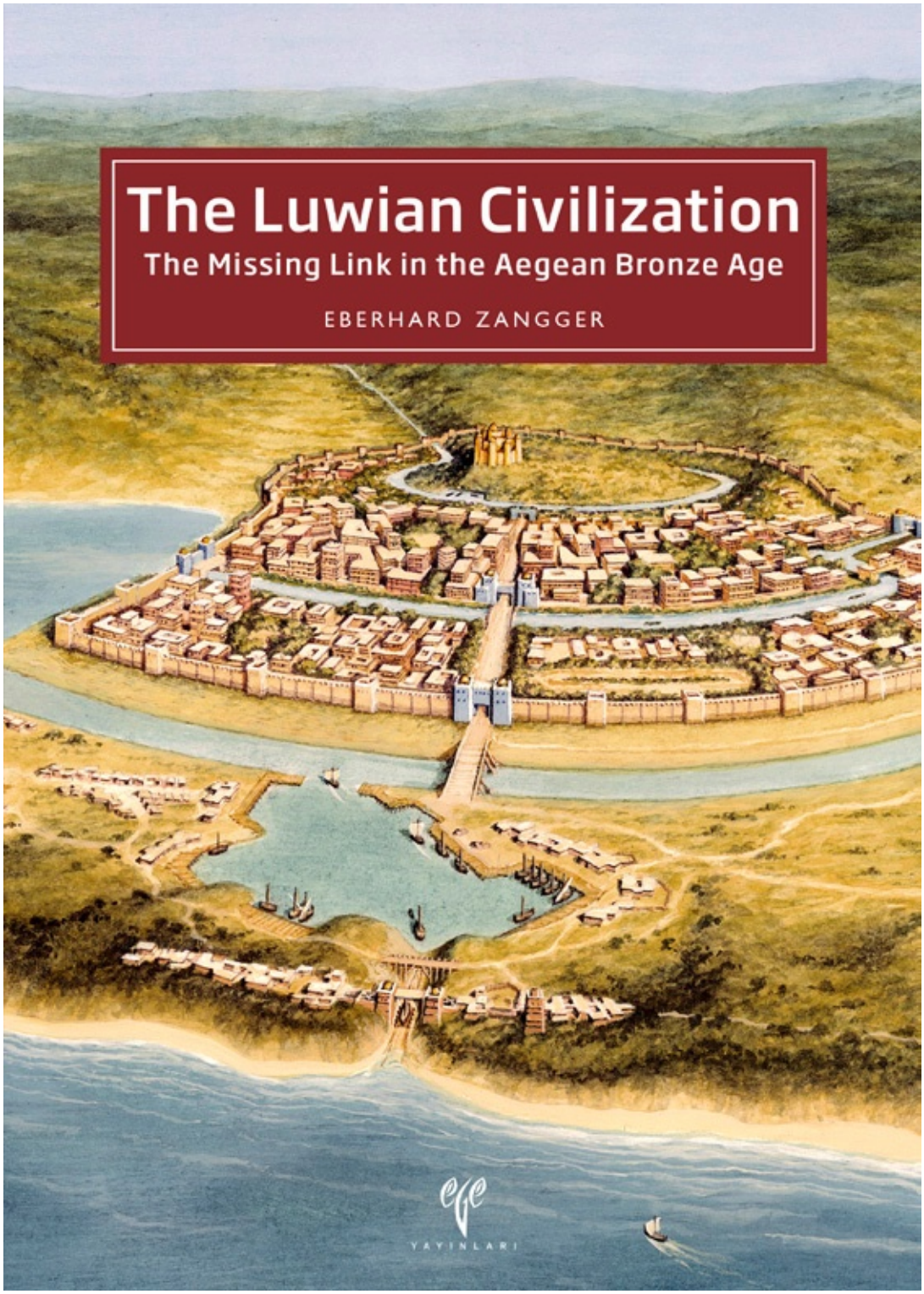

UYGARLIĞIN BEŞİĞİ BUGÜNKÜ TÜRKİYE COĞRAFYASIYDI. BATI BU GERÇEĞİ ÖRTMEK İSTEDİ.

Bu enerjinin, biz neredeyse cumhuriyetle birlikte, 1950'lerden itibaren ise yoğunlaşarak Türkçede işlemeye başladığına tanık olmuştuk: "Mavi Anadolu".

Ünlü Halikarnas Balıkçısı'nın, tam adıyla Cevat Şakir Kabaağaçlı, ve onun öncülüğündeki "Mavi Anadoluculuk" hareketinin temel tezleri ("Anadolu yarımadası Yunanistan yarımadasından daha uygar ve gelişkindi") ile halen Zürih merkezli yeni bir "jeoarkeolojik harekâta" girişen Dr. Eberhard Zangger'in bulgu ve tezleri arasında bir devamlılık var: Uygarlığın beşiği, bugünkü Türkiye coğrafyasıydı ve o coğrafya, içerdiği kültürlerle birlikte bugünkü Yunanistan'dan çok daha önemliydi. Ancak modern zamanlarda, Batı, bu gerçeğin üzerini örtmek için çok çaba harcadı. "Oynak Tolgalı Hektor"un sonsuza dek gömülmesi şarttı.

Heinrich Schliemann
Sydney Hodges'in fırçasından (1877)

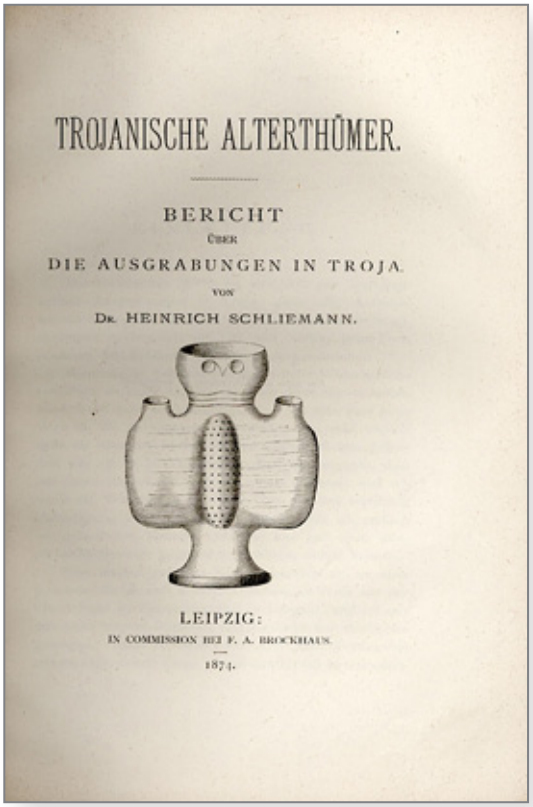

Schliemann
Trojanische Altertümer EA

HALİKARNAS BALIKÇISI İÇİN DE BİLİMSEL DÜŞÜNCE VE FELSEFENİN ANAYURDU ANADOLU İDİ

Helen kültürünün Anadolu'dan kaynaklandığını ileri süren Halikarnas Balıkçısı, "Hey Koca Yurt", "Anadolu Tanrıları", "Anadolu Efsaneleri", "Merhaba Anadolu" gibi yapıtlarında antik çağ Türkiye efsanelerini inceleyerek bu yargıya varmıştı.

Genel kanı, karşılaştırmalı mitoloji incelemelerinde Halikarnas Balıkçısı'nın ilklerden biri, birçok açıdan da birinci olduğu yolundadır. Anadolu uygarlıklarını araştırmaya trajik gençliğinden başlayarak tüm ömrünü adayan Halikarnas Balıkçısı için bilimsel düşüncenin ve felsefenin anayurdu, Anadolu'dur. Hatta ona göre, Anadolu'da serpilen bilim ve bilimsel düşünce Yunanistan'a geçtikten sonra "dejenere olmuştur". Mitolojik unsurların, içinden çıktıkları toplumun ihtiyaçlarından doğduğunu bilen Cevat Şakir, mitlerin (efsanelerin ve masalların), ki Atlantis ile Troya "efsaneleri" de bunlardandır, içinden çıktığı toplumun, ekonomik, siyasal, kültürel damgalarını taşıdığını ve bir biçimde onları yansıttığını

Halikarnas Balıkçısı/commonswikimedia.org

Batı Anadolu ve Luviler

Eberhard Zangger ve araştırmalarını gerek dünya ölçeğinde gerekse Türkiye'de sürdüren bazı çalışma arkadaşları, "luwianstudies.org" sitesinde İngilizce, Almanca ve Türkçe olarak çeşitli bilgilere yer veriyorlar. Buna göre, Luviler ile bu halkın yaşadığı Luwiya ülkesinin Avrupa tarihi içindeki özel yeri ve buna "modern zamanlar Batı'sının" gösterdiği arkeolojik/ideolojik ilgi, daha doğrusu ilgisizlik, ciddi çelişkiler barındırmaktadır. Bu rol çalma ve küçültme güdüsünün hedefi, dünyanın yedi harikasından üçünün ve Sokrates öncesi Ege filozoflarının hemen hemen hepsinin ortaya çıktığı Luviler ve ülkeleridir. Dolayısıyla ortada kolay kolay sineye çekilebilecek bir "keyfilik", bir tarihsel boşluk yoktur. İş, son derece ciddi boyutlardadır ve bugüne kadar uzanan bir toplumsal tarihi de ilgilendirmektedir. Bu yakıcılık, sözü geçen sitedeki yazılarda da gözleniyor:

"Luvi kültürü filolojik açıdan oldukça iyi araştırılmıştır. Buna göre Luviler Bronz Çağı ve Erken Demir Çağı'nda Anadolu ve Kuzey Suriye'de yaşamış tarihi bir halktır. Hititlerin başkenti Hattuşa'da bulunmuş ve Akatça çivi yazısında yazılmış belgelerde Luvi dilini konuşan halkların yaşadığı bölgeye Luwiya deniyordu. Hitit yasalarında ve diğer belgelerde Luvi diline yapılan tercümelerden söz edilir. Luvi dili Hint-Avrupa dil ailesinin Anadolu dilleri grubuna girer. En azından 900 yıl boyunca kullanımda kaldığı belgelenen Luvice, hiyeroglif işaretleriyle yazılırdı. Luvice farklı diyalektlerle Güney ve Batı Anadolu'nun tamamında konuşulurdu. Takriben MÖ 2000 yılından itibaren Luvice kişi isimleri ya da Luvice kökenli kelimeler eski ticaret şehri Kültepe'de (Kaniş veya Neşa) bulunan Asur tabletlerinde görülmeye başlanır. O dönemde Anadolu'da yaşayan Asurlu tüccarlar yerli halkı, "Luviler"in karşılığı olan nuwa'um olarak adlandırırlardı. Aşağı yukarı aynı dönemde Eski Hititler biraz daha kuzeyde Kızılırmak civarına yerleştiler. Hititler, bugün Hititçe diye isimlendirdiğimiz dillerini, politik ve ticari merkezleri (Neşa) doğrultusunda başlangıçta neşa ya da neşaca diye adlandırırlardı. Bu dil, sonradan başkent olan Hattuşa'nın çevresinde özellikle üst tabakanın yazı dili şeklinde kullanılırdı.

Anadolu'nun batısı, muhtemelen engin yüzölçümünden ve karışık topografyasından kaynaklanan sorunlardan dolayı binlerce yıl boyunca küçük krallıklar ve beylikler arasında paylaşılmıştı. Bu durum bölgenin ekonomik ve askeri gücünü zayıflattığı gibi, az veya çok homojen bir Luvi kültürünün kabul edilmesini de geciktirmiştir.

Hitit belgelerindeki Luwiya isminin yerini kısa bir süre sonra, az çok Luvilerle eş anlamda, politik olarak en etkili olan Luvi Krallığı'nın ismi Arzawa alır. Arzawa, ana bileşenleri olan Wiluşa, Şeha, Mira, Hapalla ve daha dar anlamda Arzawa gibi küçük krallıklara ayrışır. Bunun yanında Hitit belgelerinde Batı Anadolu'da, bazen büyük Hitit krallarına bağlanan, bazen de Hititlerin düşmanı olan bir düzine kadar küçük Luvi krallığından söz edilir. Bunlara yukarıda sayılanların yanında Lukka, Karkişa, Pedasa, Tarhuntaşşa, Kizzuwatna, Walma ve Maşa da dâhildir. Günümüz bilim adamlarının çoğu, bu krallıkların bulunduğu bölgeler konusunda az çok hemfikirdir. Batı Anadolu devletlerinden olan ve Hitit yazılı belgelerine göre kısa bir süre için (MÖ 1290-1272) Hitit İmparatorluğu'na bağımlı olan Wiluşa'nın yeri tam olarak açıklığa kavuşmamıştır. Ama günümüzde araştırmacıların çoğu, Wiluşa'nın Troya ile aynı yer olduğu düşüncesindedir.

(...)

Luvi Kültürü, kısmen bu gibi nedenlerden dolayı filoloji alanında çok büyük bir öneme sahiptir. Dilbilimciler, Hattuşa'da ele geçen 33.000 belge sayesinde Luvi Kültürü konusunda çok kapsamlı bilgiler elde etmeyi başarmıştır. Bu konudaki önemli çalışmalar arasında Susanne Heinhold-Krahmer'in Arzawa (1977); H. Craig Melchert'in The Luwians (Luviler) (2003) ve Alice Mouton ve diğerlerinin Luwian Identities (Luvi Kimlikleri) (2013) adlı kitapları yer alır.

Buna karşın, protohistorya arkeolojisi sahasında Luvilerden hiç söz edilmez. Ege'nin erken tarihi ile ilgili son yıllarda çok kapsamlı kitaplar yazılmasına rağmen, Luvi kültürüne değinilmemiştir. Bu anlamda Luwian Studies ilk kez olarak dilbilimleri, protohistorya ve doğa bilimleri alanlarındaki araştırmaları bir araya getirmek için çaba sarf etmektedir. Luvi kültürünün tanınması, çeşitli nedenlerden dolayı bir yüzyıl kadar gecikmiştir."

(Kaynak: www.luwianstudies.org)

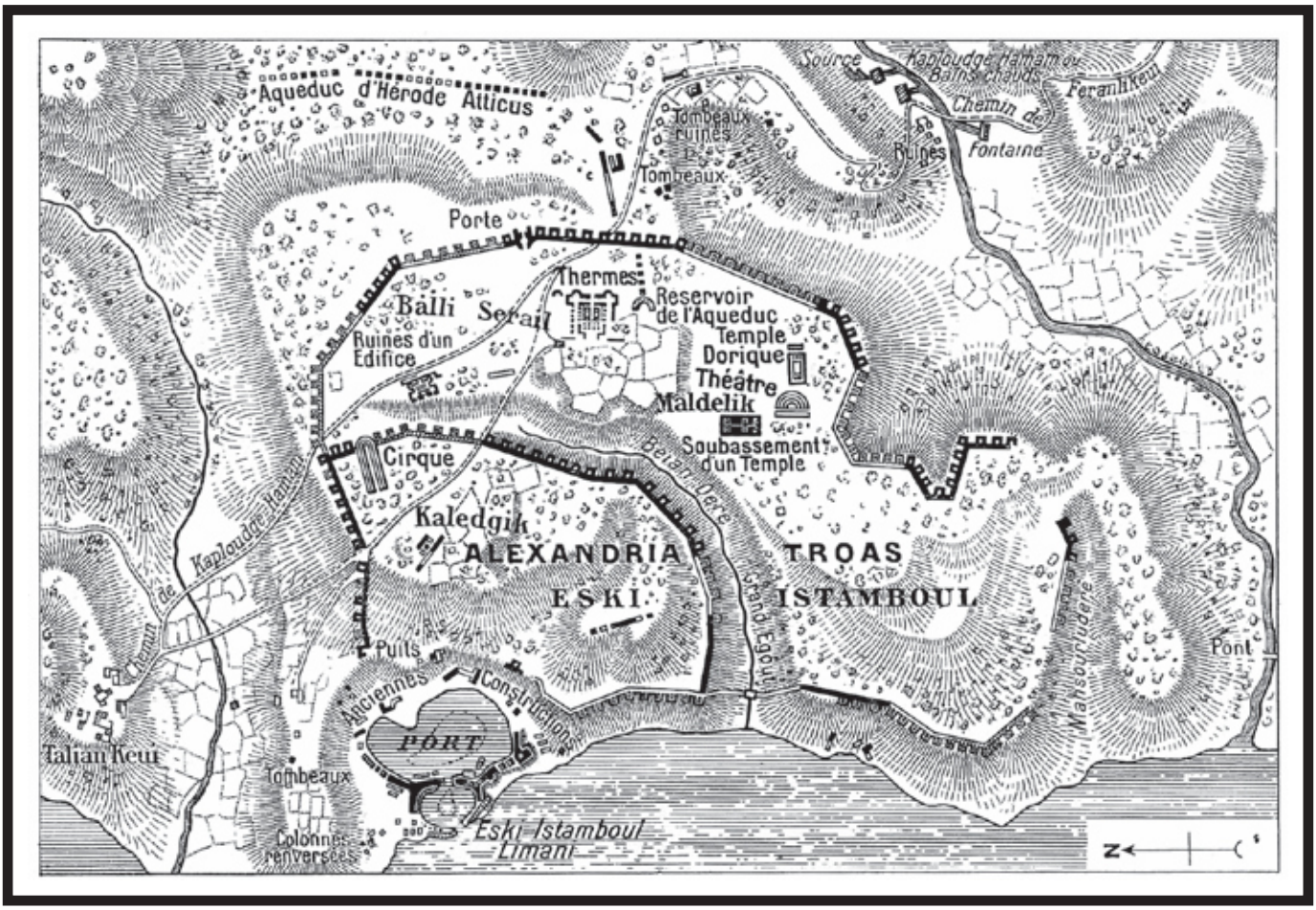

yazıyordu. Azra Erhat, Sabahattin Eyuboğlu, Vedat Günyol, İsmet Zeki Eyüboğlu ve hatta Melih Cevdet Anday gibi yakın yazar dostlarıyla geliştirdiği "Mavi Anadoluculuk" düşüncesi, Anadolu'nun bugünüyle eski çağları arasında kopmayan bir kültür bağı olduğuna dikkat çekiyordu. Dünyadaki birçok mitin ve Yunan mitolojisinin kaynağı Anadolu'daydı. Burada da mihenk taşı olarak Klasik Ege Uygarlığı öne çıkıyordu.

BATI'NIN KÖKLERİ NEREDE?

Batı veya Avrupa, daha doğrusu "Batı demokrasileri", kendi köklerinin Yunan mitolojisinde yattığını kabul ederken, ışığı Anadolu uygarlıklarının üzerinden çekmek ve o bölgeyi karartmak zorunda kalmıştı. Halikarnas Balıkçısı ve arkadaşlarına göre ise Yunanistan yarımadasına sıkıştırılan Yunan uygarlığı Anadolu'dan çok geriydi ve olsa olsa onun takipçisi konumundaydı. Bunu savunuyorlardı. Örneğin, Cevat Şakir'e göre, Homeros, "İlyada ve Odisseya"yı Gılgamış efsanesinden etkilenerek yazmıştı; çünkü Homeros, Anadolulu idi ve yazdığı tanrılar da Anadolu'da bilinen tanrılardı.

Antik tarih yazımını, 19'uncu yüzyıl Avrupa'sının ideolojik ihtiyaçları doğrultusunda Anadolu'yu görmezlikten gelmekle suçlayan Halikarnas Balıkçısı için Ege ve Akdeniz, uçsuz bucaksız bir açık hava müzesiydi. Anadolu ile bugünkü Yunanistan arasında bir uygarlık ve mitolojiler karşılaştırması yapılmamasından yakınan Balıkçı'ya göre, Batı toplumları Doğu'nun aydınlanmasından korkmaktadır ve bu korku büyük uygarlıklar yaratmış Anadolu gerçeğine gözlerin kapatılmasını gerektirmiştir. Anadolu uygarlıkları bilerek ihmal edilmiştir. Bugünkü Batı, işte tam da bu ihmalin bir ürünüdür.

"Mavi Anadolu"nun çeşitli boyutlarıyla, 1973'te ölen Balıkçı ve ondan sonra art arda bu dünyadan göçen yol arkadaşlarının takipçilerince yaşatılmaya çalışıldığını, ama bunun yerleşik Batı arkeolojisine, daha doğrusu onun Anadolu'yu geri

ANADOLU UYGARLIKLARI BİLEREK İHMAL EDİLMİŞTİR VE BATI, BU İHMALİN ÜRÜNÜDÜR

The story of the Iliad (1911)

YERLEŞİK ARKEOLOJİNİN "RAHİPLERİ", BU FIRLAK ZEKANIN YENİ SORULARINI AFFETMEDİLER

plana itip geriliğe mahkûm eden ideolojisine kafa tutulacak kadar derin ve yaygın yapılamadığını biliyoruz. Burada bir boşluk oluşmuştu.

Bu boşluğa müdahale edenlerden biri de, 1990'larda Atlantis ve Troya'yı ilişkilendiren genç bir "jeoarkeolog" oldu. Dr. Eberhard Zangger, Troya'nın ve bulunduğu bölgenin, Bronz Çağı'nın en gelişkin uygarlığı olmasına rağmen hak ettiği arkeolojik ve tarihsel ilgiyi göremediği düşüncesindeydi. Zangger, Troya'nın Atlantis efsanesine modellik ettiğini, sonuçta Troya'nın aslında Atlantis'e karşılık geldiğini ileri süren kitabını yayımlayınca önce büyük bir ilginin odağı oldu, büyük bir destek de aldı, ama hemen ardından da büyük yalnızlığı başladı. Yerleşik arkeolojinin "rahipleri", bu fırlak zekânın yeni soruları ve sorunları tartışmaya açmasını affetmediler.

İşin trajik yanı şuydu: Eberhard Zangger, 1990'larda sadece Batılı arkeologların değil, Türkiye'deki meslektaşlarının da tepkisiyle karşılaşmıştı. Troya'nın çevresindeki kanalların bulunması için helikopterlerle de özel ölçümler yapılması gerekiyordu. Zangger'in bu konudaki öneri ve girişimlerinin, Troya kazılarını yöneten Prof. Dr. Manfred Korfmann ile onun Türk dostları, özellikle de Prof. Dr. İlhan Kayan'ın olumsuz tutumuyla "göğüslendiği", hatta Süleyman Demirel'e yakın olduğu bilinen Korfmann'ın "O varsa ben yokum" şantajıyla bu ölçümleri engellediği hâlâ konuşulmaktadır. Bir başka ifadeyle, bu bilime pek sığdırılamayacak müdahale ve açık engelleme, artık herkesin iyi bildiği bir sırdır. Bu engeller ve yarattığı gerçekten kirli tablo sonucunda, Zangger,

Troya Nuremberg Chronicles_commons.wikimedia.org

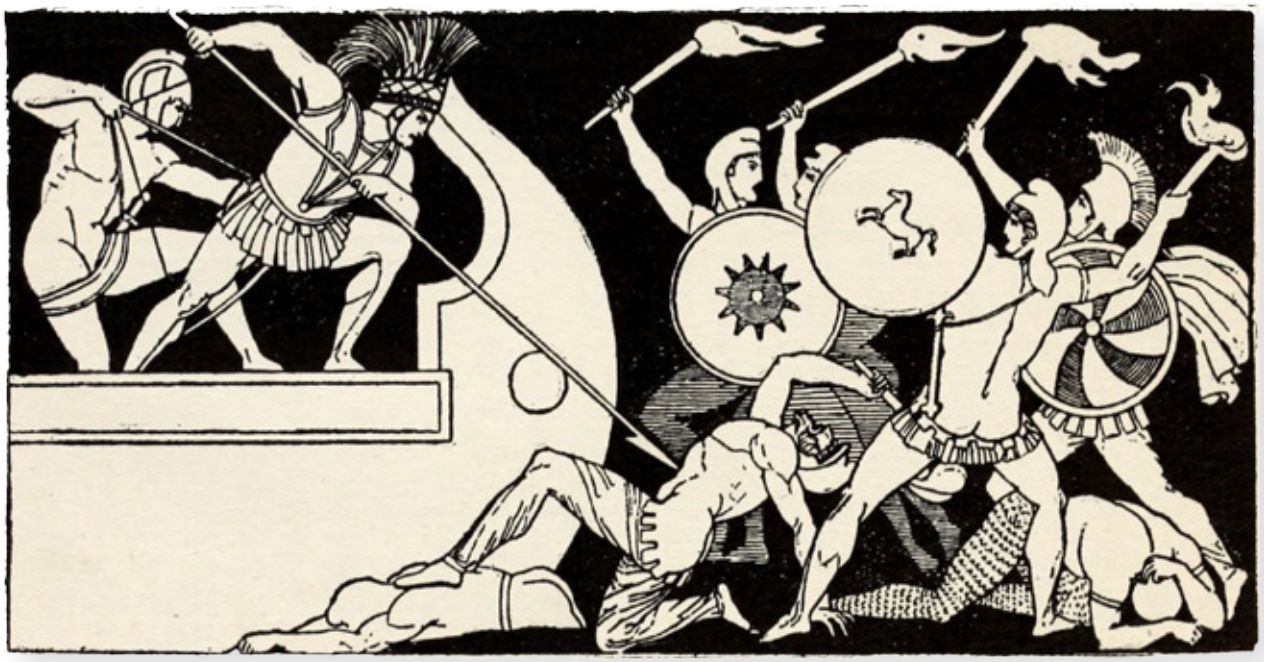

The story of the Iliad (1911)

arkeolojinin bir kriz içinde bulunduğunu kitaplaştırdı (“Die Zukunft der Vergangenheit - Archäologie im 21. Jahrhundert”). Ancak Anadolu’nun profesyonel bir uzmanı olarak “bu meslekte” daha fazla ısrar etmeme kararı aldı ve 2000’lerde arenadan çekildi. En azından öyle sanıldı. Uzun süre bu çevrede adı geçmedi. Sonraki yıllarda Zürih’te danışmanlık yaparak anlaşılan ciddi bir birikim sağlamayı başardı. Bu arada temel araştırma konusunu unutmadığını, tersine kendini daha da geliştirdiğini, kişisel olarak araştırmalarına devam ettiğini anlıyoruz.

“LUVİ BOŞLUĞU”

Eberhard Zangger, son yıllarda tekrar Anadolu uygarlığı üzerine çalışmalarına döndüğünü ve eski tezlerinin altını dolduracak yeni araştırmaların peşinde olduğunu gösteriyor. Bu nedenle kurduğu vakıf, Batı Anadolu halkı Luvileri ve Luwiya’yı incelemeyi hedefliyor. Batı’nın Anadolu’ya kör olan gözlerini açmaya çalışacağını duyuruyor. “Luwian Studies” (Luvi Araştırmaları) adlı bu vakıf, özellikle Luvi yerleşim birimlerinin araştırılmasına çağrıda bulunuyor. Nerelerde kazılar yapılması gerektiğini iyi bildiklerine yeni yayımladıkları kitapta ve internet sayfaları “luwianstudies.org”da da dikkat çeken vakıf yöneticileri ile Eberhard Zangger, özellikle Türkiye’deki araştırmacıların Troya’da “Hisarlık tepesinin altındaki alüvyon ovasında” ayrıntılı kazı ve araştırmalara çağrı çıkarmakta, “Geç Bronz Çağı’na ait şehrin”, yani Troya’nın “yer altındaki kalıntılarını bulmak amacıyla” bilimsel yöntemlere başvurulmasını önermektedir.

Ortada ciddi bir bilgi boşluğu olduğu açık. Vakıf sitesinde şu ifadeler yer alıyor:

“Luwian Studies’in kapatmaya çalıştığı bu bilgi eksikliği, muhtemelen geçmişte Avrupa ile Osmanlı İmparatorluğu arasındaki çekişmelerden kaynaklanmış ve zaman içinde gelişmiştir. Bilimsel bir disiplin dalı olarak arkeoloji, Avrupa o dönemde güçlü olan Osmanlı İmparatorluğu’yla rekabet etmeye çalışırken biçimlenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküşünün üzerinden üç kuşak geçtikten sonra bu döneme ait

BATI ANADOLU İLE İLGİLİ CİDDİ BİR BİLGİ BOŞLUĞU VAR. EBERHARD ZANGGER DE BURAYI HEDEFLİYOR

➔

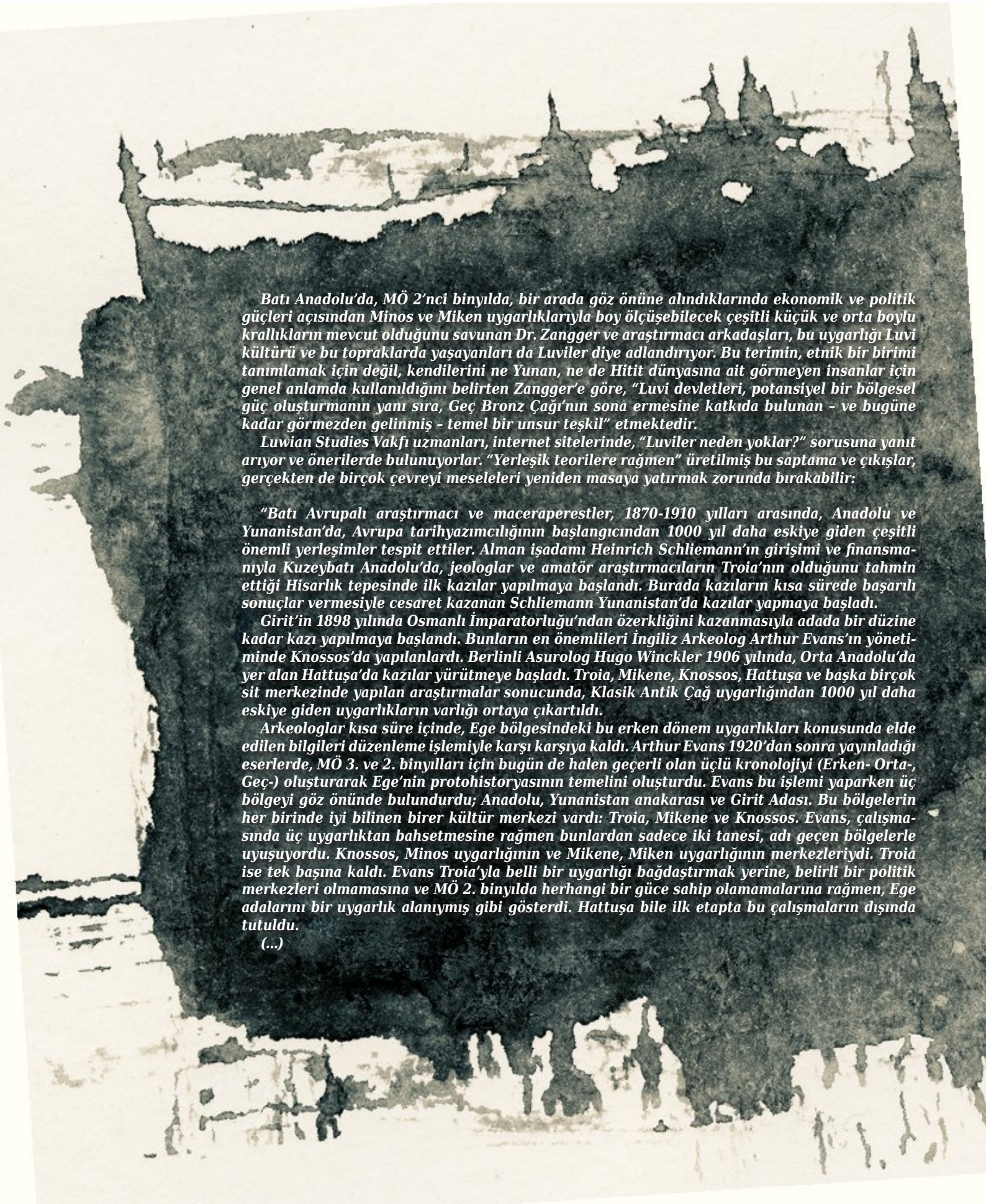

Batı Anadolu'da, MÖ 2'nci binyılda, bir arada göz önüne alındıklarında ekonomik ve politik güçleri açısından Minos ve Miken uygarlıklarıyla boy ölçüşebilecek çeşitli küçük ve orta boylu krallıkların mevcut olduğunu savunan Dr. Zangger ve araştırmacı arkadaşları, bu uygarlığı Luvi kültürü ve bu topraklarda yaşayanları da Luviler diye adlandırıyor. Bu terimin, etnik bir birimi tanımlamak için değil, kendilerini ne Yunan, ne de Hitit dünyasına ait görmeyen insanlar için genel anlamda kullanıldığını belirten Zangger'e göre, "Luvi devletleri, potansiyel bir bölgesel güç oluşturmanın yanı sıra, Geç Bronz Çağı'nın sona ermesine katkıda bulunan – ve bugüne kadar görmezden gelinmiş – temel bir unsur teşkil" etmektedir.

Luwian Studies Vakfı uzmanları, internet sitelerinde, "Luviler neden yoklar?" sorusuna yanıt arıyor ve önerilerde bulunuyorlar. "Yerleşik teorilere rağmen" üretilmiş bu saptama ve çıkışlar, gerçekten de birçok çevreyi meseleleri yeniden masaya yatırmak zorunda bırakabilir:

"Batı Avrupalı araştırmacı ve maceraperestler, 1870-1910 yılları arasında, Anadolu ve Yunanistan'da, Avrupa tarihyazımcılığının başlangıcından 1000 yıl daha eskiye giden çeşitli önemli yerleşimler tespit ettiler. Alman işadamı Heinrich Schliemann'ın girişimi ve finansmanıyla Kuzeybatı Anadolu'da, jeologlar ve amatör araştırmacıların Troia'nın olduğunu tahmin ettiği Hisarlık tepesinde ilk kazılar yapılmaya başlandı. Burada kazıların kısa sürede başarılı sonuçlar vermesiyle cesaret kazanan Schliemann Yunanistan'da kazılar yapmaya başladı.

Girit'in 1898 yılında Osmanlı İmparatorluğu'ndan özerkliğini kazanmasıyla adada bir düzine kadar kazı yapılmaya başlandı. Bunların en önemlileri İngiliz Arkeolog Arthur Evans'ın yönetiminde Knossos'da yapılanlardı. Berlinli Asurolog Hugo Winckler 1906 yılında, Orta Anadolu'da yer alan Hattuşa'da kazılar yürütmeye başladı. Troia, Mikene, Knossos, Hattuşa ve başka birçok sit merkezinde yapılan araştırmalar sonucunda, Klasik Antik Çağ uygarlığından 1000 yıl daha eskiye giden uygarlıkların varlığı ortaya çıkartıldı.

Arkeologlar kısa süre içinde, Ege bölgesindeki bu erken dönem uygarlıkları konusunda elde edilen bilgileri düzenleme işlemiyle karşı karşıya kaldı. Arthur Evans 1920'dan sonra yayınladığı eserlerde, MÖ 3. ve 2. binyılları için bugün de halen geçerli olan üçlü kronolojiyi (Erken- Orta-, Geç-) oluşturarak Ege'nin protohistoryasının temelini oluşturdu. Evans bu işlemi yaparken üç bölgeyi göz önünde bulundurdu; Anadolu, Yunanistan anakarası ve Girit Adası. Bu bölgelerin her birinde iyi bilinen birer kültür merkezi vardı: Troia, Mikene ve Knossos. Evans, çalışmasında üç uygarlıktan bahsetmesine rağmen bunlardan sadece iki tanesi, adı geçen bölgelerle uyuşuyordu. Knossos, Minos uygarlığının ve Mikene, Miken uygarlığının merkezleriydi. Troia ise tek başına kaldı. Evans Troia'yla belli bir uygarlığı bağdaştırmak yerine, belirli bir politik merkezleri olmamasına ve MÖ 2. binyılda herhangi bir güce sahip olamamalarına rağmen, Ege adalarını bir uygarlık alanıymış gibi gösterdi. Hattuşa bile ilk etapta bu çalışmaların dışında tutuldu.

(...)

LUVİLER, ARTHUR EVANS VE SORUNUN TEMELİ

Arthur Evans 1920 yılında Ege'nin erken tarihinin kronolojisini oluştururken, Türkiye ile Yunanistan arasındaki savaş şiddetlenmişti. Bu şartlar altında, Antik Helen kültürüne hayranlığı ile tanınan Evans'ın aklına Türk topraklarında yaşamış eski bir uygarlığı öne çıkarmak gelmezdi. Bu nedenden dolayı Troia, dünyanın en tanınmış katmanlı sit merkezi olmasına rağmen, diğer kültürlerden ayrı olarak algılandı.

100 yıl önceki bu ihmal yüzünden, dünyada Batı Anadolu kadar keşif potansiyeline sahip başka hiçbir yer yoktur. Bütün bu süre boyunca önemli bir kültür tamamen gizli kalmıştır. Ancak Luvilerin belleği Yunanistan, Anadolu ve Mısır'daki birçok belgede muhafaza edilmiştir. Günümüzde sistematik olarak araştırılması gereken yüzlerce arkeolojik sit merkezi söz konusudur.

Luviler Batı Avrupa'nın gelişiminde kilit rol oynamıştır. Grek felsefesi, şiiri ve bilimi Luvilerin kültür mirası üzerinde yükselmiştir. Batı Avrupalılar bin yıl boyunca kökenlerini seçkin bir Luvi şehri olan Troia'nın kraliyet ailesine dayandırmaya çalışmıştır. Aralarında Roma, Paris ve Londra'nın da olduğu yüzlerce Avrupa şehri inşa edilirken Troia'nın örnek alındığı iddia edilmiştir.

Troia'yla ilgili her şey konusunda duyulan bu coşku ve heyecan, Osmanlıların Konstantinopolis'i fethetmesiyle (1453), hatta Viyana'yı kuşatmasıyla (1683) tamamıyla ortadan kayboldu. O tarihlerden itibaren Orta Avrupa'nın entelektüel seçkinleri Troialıların soyundan geldiklerine inanmaktan vazgeçip kendilerine yeni tarihsel modeller aramaya başladılar. Antik Grek ve Roma kültürlerinin seçilmesinin nedeni, muhtemelen bu kültürlerin Doğu Akdeniz çevresindeki büyük bölgelere hâkim olmuş olmalarıydı. Grekçe bilmeyenler aniden Barbar sayılmaya başlandı.

İkinci Dünya Savaşı'nın sonundan sonra, ırksal önyargılara dayanan böyle değerlendirmeler tasvip edilmemeye başlandı. Ancak bu tür düşüncelerin bilinçaltında var olmaya devam ettiği ve Anadolu uygarlıkları konusundaki araştırmaların gecikmesine neden olduğu anlaşılmaktadır. Bunun neticesinde oluşan bilgi deformasyonu ve eksiklikleri yavaş yavaş kapanmaktadır. Ancak Akdeniz'in erken kültürleri konusundaki bilgi haritamız, halen büyük bir boşluk içerir, o da Batı Anadolu'nun Geç Bronz Çağı'dır (MÖ 1800-1200).

Luviler konusunda daha fazla bilgi sahibi olunca, Akdeniz Arkeolojisi ile ilgili sayısız soruyu cevaplamak da mümkün olacaktır. (...)"

(Kaynak: www.luwianstudies.org)

çekişmeler unutulmuştur. Günümüzde ise araştırma tarihindeki bu bilimsel boşluklar, gelecek nesiller için fırsatlar sunar. Geçmişte Ege'nin protohistorya ve eski Yakın Doğu araştırmaları uzmanlarından bazıları, Türkiye'nin batısında MÖ 2. binyılda, bugüne kadar büyük ölçüde ihmal edilmiş bir kültürün var olduğunu savunmuştur. Ancak Luvi kültürünün varlığına işaret eden birçok ipucu yine de sistematik olarak araştırılmamıştır."

Bu hedeflerin, en az çeyrek yüzyıllık bir geçmişle bağlantılı, daha doğrusu bir entelektüel ısrarın sonucu olduğunu söyleyebiliriz. Eberhard Zangger, kazanımlarını bırakmaya niyetli görünmüyor.

Ancak böyle kişisel tarihlerin çok ötesinde sonuçlara da hazırlıklı olmak gerekiyor. Çünkü Luviler üzerine araştırma ve nicelemeler, sadece Ege'ye bakışı ve Ege'nin geçmişini değiştirmekle kalmayacak, Batı'nın Doğu'ya ve Anadolu'ya bakışına da ağır bir darbe olacak. Eberhard Zangger ve yol arkadaşlarının düşüncelerini özetleyen bir bakış, şöyle:

EBERHARD ZANGGER, 1990'LARDA, ARKEOLOJİNİN KENDİ İÇİNE KAPALI DÜNYASINA BİR BOMBA GİBİ DÜŞTÜ

"Geçmişin araştırılmasına odaklanan disiplinler coğrafya yahut dil bölgelerine (Mısır bilimi, Eski Grek dili ve edebiyatı araştırmaları, Eski Yakın Doğu çalışmaları vb.), zamansal dönemlere (protohistorya, Eski Çağ tarihi, vb.) ve içeriğe (mimari tarih, filoloji, sanat tarihi vb.) göre gruplara ayrılır. Bilim yüz yıldan uzun bir süredir uzmanlaşmaya doğru bir gelişim göstermektedir. Gözlemler spesifik hale geldikçe, bilimsel başarı da o kadar yüksek olur. Ancak ayrıntılara odaklanmak, büyük resmi görmeyi engelleyebilir. Karmaşık tarihsel olayların rekonstrüksiyonunun başarılı olabilmesi için, uzmanlık alanının sınırları dışına çıkıp farklı alanlarla işbirliği yapmak gerekir."

Gelinen noktada Dr. Zangger'in gerekli donanıma ve hatta saha tecrübesine de sahip olduğu, jeoarkeolojik faaliyetlerinden anlaşılıyor. Kendisine geçmişte gösterilen tepkide "tümüyle boş olmaması" da ciddi bir rol oynamış olabilir. Gerçekten de Zangger, 1982'den sonra Doğu Akdeniz'deki arkeolojik sit merkezlerindeki bilimsel araştırmalara da katılmış, bu alanda uzmanlaşmıştı.

"BOŞLUK FALAN YOK!" REHAVETİ

"İnsanlarla çevre gelişimi arasındaki tarihsel etkileşimin rekonstrüksiyonu"nu son 40 yılda jeoarkeoloji olarak tanımlandığını hatırlatan Eberhard Zangger'e göre Luviler pek az araştırılmış bir kültür ve uygarlıktır madem, o zaman bu eksikliğin hızla giderilmesi gerekir. Böyle bir girişimin sonuçsuz kalması mümkün değildir. Ama "Luviler konusunda bir eksiklik yok, biz sabahtan akşama kadar öğrencilerimize Luvileri anlatıyoruz" diye gönül rahatlatan yerleşik Türk akademisyen ve arkeologların varlığı da sır değil.

Aslında Zangger, 1990'ların ortasında arkeolojinin kendi içine kapalı dünyasına bir bomba gibi düştü. Düştüğü gibi de uzaklaştırıldı. Troya'nın yıkılması ve etkileriyle ilgili tezleri, onu özellikle Atlantis'le ilişkilendirmesi, "bilim adına şarlatanlık" olarak damgalandı ve kendisinin de "yeni bir Erich von Däniken" olduğu ileri sürüldü. Böylesine acımasız bir biçimde "ödüllendirilmesi", onun bir uzman arkeolog olarak yaşama planlarına son vermesiyle sonuçlandı.

Aslında Zangger, Troya savaşının mit değil tarihsel bir gerçek olduğu kanısındaydı. Eski dünyanın Bronz Çağı'nda, büyük güçlerin "dünyaya egemen olmak için" giriştikleri dünya savaşının son aşamasıydı Troya, Zangger'e göre. Dünyanın merkezi, bundan 3-4 bin yıl önce gerçekten de Doğu Akdeniz çevresiydi. Eberhard Zangger, ayrıca Atlantis'in Troya'nın nitelikleriyle örtüştüğünü maddeler halinde sıralıyordu ve kendine fazla güvenli çıkışı, yerleşik arkeolojide belki kendisinin de beklemediği kadar büyük bir irkilmeye, reaksiyona yol açmıştı.

Dr. Zangger, Troya'nın tarihsel gerçekliğinden vazgeçmiş değil. Ayrıca bu konuda yeni veri ve bilgi birikimi olduğunu da saklamıyor. Ancak şu sıralarda tezlerini fazla öne çıkarmadığı söylenebilir. Unutması mümkün değil: Bu jeofizik-

çinin veya kendi deyişiyle "jeoarkeologun" yerleşik arkeolojiye yönelik bu tepkisi gerçekten "ödülsüz" bırakılmadı, Almanya'da çok ağır saldırılara maruz kaldı. Özellikle akademyanın tepkisi acımasız ve amansız oldu. Görüşlerini savunabileceği tek bir kürsü veya olanak verilmedi. Alan araştırmaları için izin başvurularına yanıt bile verilmedi. Üniversitelerin eski çağ araştırmacılarına yönelik polemikleri nedeniyle kendisine yönelik kuşku tam bir öfke dönüştü. Zangger, araştırma gruplarının tamamen kemikleşmiş, kurumuş olduğunu savunuyor ve akademyanın arkeolojideki her türlü yeniliğe uzak durduğunu, üniversite dünyasının da kendi mevkilerini korumaktan ve yaptıklarının onaylanmasını görmekten başka bir hırs taşımayan korucularca işgal edildiğini ileri sürüyordu. Bu meydan okumaya büyük bir tepki geldi.

Dr. Zangger, aslında bir sinire dokunmuştu ve aldığı tepkinin bu açıdan önemi büyüktü. Bütün yaptıkları ve kişiliği "nonvaleur" (değersiz, yetersiz) başlığı altında toplanıyordu. Daha otuzlu yaşlarını sürerken bir Amerikan uzmanlık dergisinin kitabını dâhice bulması ve bu arada da Der Spiegel'in kendisine ve çabalarına geniş verirken "Arkeolojinin Einstein'ı" gibi sıfatlar kullanması, Zangger'in lehine değil, aleyhine sonuçlar verdi. Yerleşik arkeolojideki kurumsal saflar, uluslararası ölçekte ve iyice sıklaştırıldı. "Zangger'in popüler bilim hezeyanlarıyla fanteziyi karıştırdığı ve bilimle ilgisinin olmadığı" suçlamaları hızla yayıldı. Kendisine tutunacak tek bir dal bile bırakılmadı.

KUTSAL FORMÜL TROYA

Bu öfke, biraz da Troya ile ilgiliydi aslında. Troya, Batı kültürünün temelinde yatan bir kutsal formüldü. Avrupa, ortak kimlik için bu formüle gerek duyuyordu ve zedelenmesini, alışılmış tanımlardan uzaklaştırılmasını affedemiyordu. Dr. Zangger'in meslekten arkeolog olmaması, üniversitelerden destek almaması ona karşı kullanılmaya başlandı. Böyle bir ortamda, Korfmann ve Kayan'ların sanıldığından çok daha güçlü ve etkili oldukları anlaşıldı.

Truva Yanarken Johann Georg Trautmann (1713–1769)

Troya'nın kazıcısı Manfred Korfmann, ölümünden önce en büyük savaşını, belki de tek büyük savaşını Zangger'e karşı vermişti, ama bunu onu kürsülere davet ederek değil, tersine tüm kürsüleri ve tezlerini savunabileceği alanları kapatarak yapmıştı. Prof. Dr. İlhan Kayan'ın ise Korfmann ile "Zangger bizim geçmişte yaptıklarımızı değersizleştiriyor" gibi bir zeminde buluştuğu anlaşılıyor. Nedense Zangger'e çok öfkeli "arkeoloji gazetecisi" Özgen Acar, Cumhuriyet'teki 15 Haziran 1999 tarihli "Kavşak" köşesinde "Atlantis avcısı Zangger"e karşı sadece devleti değil Koç, Sabancı ve diğer büyük sermayeyi de uyanık olmaya çağırıyor, hırslı ve görece genç bu araştırmacıyı Yunanların bir yeni "tahta at"ı olarak çiziyordu. Acar, Zangger'in bulabileceklerine karşı Prof. İlhan Kayan'ın itirazını da yazmıştı:

"Kayan, 'Helikopterle yapılacak anomali saptamaları yoluyla, örneğin bugünkü yüzey altındaki eski akarsular belirlenebilir. Korkarım Dr. Zangger bunları Atlantis'in kanalları olarak sunacak. Oysa yıllardır aynı yöntemlerle elde edilen sonuçları Stuida Troica'da sunduk' diyor."

Böylece arkeolojinin doğumu ile Avrupa-Osmanlı savaşlarının örtüştü-

güne dikkat çeken ve Yunanistan ile onun üzerinde yükseldiği varsayılan Avrupa'yı büyük göstermek, Türkiye topraklarındaki uygarlıkları da küçük göstermek amacıyla modeller oluşturulduğunu savunan bir tezin önü kesilmiş oluyordu. Bu nefretin arkeolojinin üst katlarında bugün de devam ettiği söylenebilir. Bir tezin kanıtlanması için gösterilecek çabalara, üstelik mali bir yük getirmeyen arayışlara böyle engel olmanın bir gerekçesi olmalıdır kuşkusuz. Cumhuriyet gazetesi çevresinden Orhan Bursalı, gerçi Korfman-Kayan-Acar "ortaklığına"arka çıkıyordu, ama gazetesinin 30 Ocak 1999 tarihli Bilim Teknik ekinde yer alan yazısında, kafasında yine de bazı soru işaretleri olduğu anlaşılıyordu:

"Bugün Troya'yı sahiplenmesi nedeniyle kendisine Türkiye olarak çok şey borçlu olduğumuz Tübingen'li Prof. Manfred Korfmann ve bölgeyi iyi bilen Egeli Prof. İlhan Kayan'a göre, Atlantis'le Troya'nın bir ilgisi yok.

Ama hiç önemli değil, şu minicik ömründe okyanusa olta atarak büyük bir balık yakalamaya çalışan Zangger'e engel olmanın da anlamı yok. Kendi yarattığı maddi olanaklarla orada yapacağı kısa süreli ama büyük bir çalışmanın bize dahası yararı bile var. Yeraltındaki coğrafi değişiklikleri ve oluşumlarla ilgili yeni bilgilerin elde edilmesi, bölgedeki bilimsel çalışmalara ışık bile tutabilir. (...)

Bütün bu çalışmalar ve araştırmalar, yazılanlar, çizilenler ve tartışılanlar, Anadolu'nun uygarlığın gelişmesinde ve yaygınlaştırılmasında taşıdığı önemi vurguluyor.

Anadolu, her karış toprağındaki binlerce uygarlık iziyle dünyanın en zengin arkeolojik bölgesidir. (...)

Türkiye, Anadolu için büyük arkeolojik projeler geliştirmelidir.

Troya gibi...

Efes gibi...

Üç büyük proje, ülkemizdeki arkeolojiyi birden yükseltecektir.

Hem bilim olarak hem meslek olarak arkeoloji değer kazanacaktır.

Bu projeler ilk yatırım sermayesini fazlasıyla çıkartacak ve yeni yatırımlara bile kaynaklık edecektir.

Anadolu, yabancı ülkelerdeki arkeolojinin gelişmesine yardımcı oluyor.

Çelişkiye bakın ki Türkiye'deki arkeolojinin gelişmesine yardımcı olmuyor."

ZANGGER, ÇEYREK YÜZYILDIR TROYA'NIN BUGÜNKÜNDEN ÇOK DAHA BÜYÜK OLMASI GEREKTİĞİ TEZİNİ SAVUNUYOR

DOĞRU BİLDİĞİ YOLDA...

Bu tepkilerle, sadece Türkiye'de değil Avrupa'da da neredeyse tüm kapılar yüzüne kapanan Eberhard Zangger, meslek değiştirdi ve bir başka alanda hayatını kazanmaya başladı. Ancak anlaşılan o ki, gerek arkeoloji gerekse Akdeniz uygarlıklarına olan gönül bağını ve entelektüel sorumluluğunu yitirmedi. Geçen yıllar içinde tezlerinden vazgeçmediği ve yeni araştırmalara hazır olduğu yolundaki sinyalleri yeni bir site ("luwianstudies.org") kurarak vermişti. Burada kalmayarak, kısa bir süre önce İngilizce yayımladığı kitapla, yeni atılımlara hazır olduğunun ek bir işaretini vermiş oldu.

Dr. Zangger yine 20 yıl önceki temel tezlerinden hareket ediyor. Bugünün ölçüleriyle bakıldığında, M.Ö. 2'nci binyılda, Troya çevresinde bir dünya savaşı yaşandığının altını çizen Dr. Zangger'e göre, Anadolu'nun doğusundaki Hititler ile Yunanistan yarımadasındaki Minos, Miken, Kiklat (Tavşan Adaları) prenslikleri karşı karşı bulunuyorlardı. Büyük oyunculardı bunlar. Ama aralarında, yani bu iki blok arasında kimler ve hangi krallıklar vardı? Troya'nın tam da bu belirsiz alanda bulunması birçok soruyu beraberinde getiriyor.

Zangger, çeyrek yüzyıldır, Troya'nın bugünkünden çok daha büyük olması gerektiği tezini savunuyor. Ancak aynı Troya'nın sözü geçen güç bloklarına ("müttefik güçlere") tek başına kafa tutacak kadar da büyük olmaması gerektiği kanısında. Asıl ilgisini çeken, ortada bir iktidar boşluğu bulunmaması. Anadolu'nun batısı çok sayıda küçük krallıkla doluydu ve bunlar ne Miken uygarlığına ne de Hitit kültürüne ait sayılıyorlardı. Luwian Studies Vakfı, Batı Anadolu'daki Geç Bronz Çağı'na ait 340 yerleşim merkezi saptamış

AVRUPA KİMLİĞİ VE TARİHİNİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİYLE SONUÇLANABİLECEK BİR KESİTİN EŞİĞİNDE GİBİYİZ

bulunuyor. Vakıf, "bugüne kadar ilk kez Ege Denizi çevresinde Geç Bronz Çağı'na ait bilinen bütün yerleşimleri gösteren bir harita" hazırlayarak, aslında bir ittifak sistemine de dikkat çekmiş oluyor. Mısır kayıtlarına "Deniz Kavimleri" olarak giren orduların Batı Anadolu'nun birleşik prenslikleri ve krallıkları olduğunu savunuyor. Zangger, bu deniz kavimlerini Luviler başlığı altında inceliyor. Bu ittifak, aynı zamanda, düşman Miken ittifakı tarafından Troya'da imha edilen ittifaktır.

Geçen yıllar içinde, Zangger, kimilerine göre, Türk atasözündeki gibi, "sütten ağzı yanınca yoğurdu üfleyerek yemeyi" öğrenmiş gibidir. Öyle bir izlenim bırakıyor. Ancak hedeflerinden ve tezlerinden yüzgeri etmediği de açık. Gerçi artık Atlantis'ten söz etmiyor, fakat tam bir meydan okuma içinde olduğu da gözlerden kaçmıyor. Ayrıca, bu kez bu alanda sözü geçecek güçlü bazı isimleri arkasına almayı ihmal etmediğine dikkat çekiliyor. Bu arada medyada da eskisi gibi değil, kendisine daha dikkatli bir biçimde yaklaşıldığı gözleniyor. Örneğin Neue Zürcher Zeitung'da yer alan Thomas Ribi imzalı geniş bir makalede, eleştirilerin de ortaya çıktığına, ama Zangger'in muhtemel eleştiriler karşısında daha şimdiden hazırlıklı olduğuna işaret ediliyor.

Yeni durum şu: Eberhard Zangger, elinde elbette kesin bir tanım olmadığını, amacının da zaten öne sürdüğü tezleri tartışmaya açmak ve kanıt için araştırılmasını sağlamak olduğunu söylüyor. Ama Ribi'nin sözü geçen yazıdaki final gerçekten ilginç: NZZ yazarı, arkeologların değil, Alman zengin tüccar Heinrich Schliemann'ın 1870'lerde elinde İlyada ile bölgeyi kazıyıp Troya'yı ortaya çıkardığına dikkat çekiyor.

Çok ilginç bir döneme girmiş bulunuyoruz.

Avrupa kimliğinin ve tarihinin yeniden gözden geçirilmesiyle sonuçlanabilecek bir kesitin eşiğinde gibiyiz. Avrupa ve Türkiye'nin genç kuşak bilim insanlarını önyargısız ve dostça bir çekişme bekliyor. Buradan hem aydınlanma düşüncesi, hem Avrupa tarihi, hem de Türkiye tarihi kârlı çıkabilir. Ama kemikleşmiş, her yeni sorudan korkan ve yeni entelektüel meydan okumaları kendisine, hatta kişiliğine karşı saldırı sayan küçük ruhlu koruculardan ("rahiplerden/imamlardan") aydın ve bilim insanı çıkmayacağı kesin.

Bekliyoruz. ▮

www.yaprakkiran.de

Çizimler | Zeichnungen

BERLiN'deki
KiTAPÇINIZ!
BARIŞ YARKADAŞ
AKSARAY'IN SIRLARI
ERDOĞAN REJİMİ ÇÖKERKEN
ATEŞE UÇAN PERVANELER
Devrimci Yolcu Kadınlar Anlatıyor
Hazırlayan
Kader Çeşmecioğlu
MERHUME
MURAT UYURKULAK
Eduardo Galeano
Kadınlar*
*SEL
ORHAN PAMUK
KIRMIZI SAÇLI KADIN
Ermenilerin Kaleminden
Kürtleşen Ermeniler
ESTHER - THOMAS MUGERDİTCHİAN
Kaya Ataberk
DAVID MOTADEL
İSLAM VE NAZİLER
gökkuşağı kitabevi
regenbogen buchhandlung
Adalbertstraße 3
10999 Berlin
Tel. 030/26 30 31 46
Fax: 030/26 30 31 47
Email:
regenbuch@yahoo.de
Web:
www.regenbogen-buch.net

Nuri Irak, **o. Titel** 2008, Acryl&Tusche auf handgeschöpftem Büttenpapier 38,3x56,5 cm

NURİ IRAK İÇİN DÜNYA, TARİH VE RESİM DENKLEMİ

İLHAN AYER

HAGEN

Nuri Irak, 1966 yılında Şırnak'ta Süryani bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Ailesi, 1972 yılında İstanbul'a göç etti. İstanbul'da karikatürist ve ressam Ahmet Hamdi Kaya'nın yanında yetişti. 1984 yılında Federal Almanya'ya göç eden Irak, Kuzey Ren Vestfalya eyaletinin Wuppertal kentinde, aynı zamanda sanat derslerinin de verildiği "Fachoberschule für Gestaltung" okuluna devam etti. Irak, günümüze gelinceye değin birçok kişisel sergi açtı, birçok karma sergiye de katıldı.

Die Reinigung (Arınma)

Nuri Irak, sadece tuvaller üzerine resimler yapmıyor, ahşap baskılar, çini mürekkebiyle yaptığı çalışmalarının yanında fotoğrafçılık sanatıyla da uğraşıyor. Irak, çalışmalarında karma tekniğini de kullanıyor, çini mürekkebiyle, akrilik boyayı incelterek, sulu boya tarzında karışımlar elde ediyor. Toz pigment boyalarla, çini mürekkebini kağıt, ahşap veya tuval üzerinde birleştirerek karma teknikler deniyor. Suluboya ile çini mürekkebinin resimde hata affetmeyeceğini de sözlerine ekliyor. Sanat eserlerinde klasik resim materyalleri dışında, kan, kül ve suni paslanma süreçleri yaratarak yeni objeler elde ediyor. Sanatsal çalışmalarının yanında, Hagen Osthaus Müzesi'nde resim kursları da veren Irak, klasik anlamda resim dersi vermediğini, çocukları resim sanatına yakınlaştırmak, onların müzelere olan korkularını azaltmak, resim sanatına yeni kapılar açmak istediğini vurguluyor. Resim kurslarına başlamanın alt sınırının yedi yaş olduğunu, ama üst sınırının bulunmadığını, kurslara yaşlıların ve her yaştan kesimin ilgi gösterdiğini, çocukların anne-babalarıyla etkinliklere katılabildiğini de ekliyor. Nuri Irak, 3 Haziran 2016 tarihinde, Kuzey Ren Vestfalya'nın Wetter kenti, KUNSTRAUM EN-Produzentengalerie'de karma bir sergi yapılacağını, etkinliğe bu eyaletten çeşitli ressamların katılacağını duyurarak ilgilenenleri sergiye çağırıyor.

Ich-mag-Dich
© Nuri Irak

Bazı eleştirmenlerce "ifadeci kompozisyonlarında olağanüstü bir dinamizmle resim çerçevelerini zora düşürdüğü" de belirtilen Nuri Irak, sorularımızı yanıtladı.

- Düşünce dünyanızla, resim sanatınız arasında ilgiler kuruyor musunuz? Kavramlar, sözcükler, ideolojiler ne kadar etki yapıyor sanat dünyanıza?

NURİ IRAK - Düşünce ile yaşam tarzı, kişiyle beraber iç içedir. Düşünceler gündelik hayattan alıntılardır, izlenimlerdir. Ben onları zaman içerisinde topluyorum, doğadan gelen enerjiyi bir birlik haline getirerek, düşünceyi görünebilecek bir hale, resime ve fotoğrafa dökmeye çalışıyorum. Arka planda, beni doğanın büyük gücü etkilemiştir, doğanın özü, çiğliği beni hep takip ediyor. 2004'ten beri, neo-informel tarzında olan soyut çalışmalarımı arkamda bıraktım diyebilirim. Beni en fazla ilgilendiren, meraklı kılan, doğanın özünü soyut bir resimle anlatmak. Resme bakıldığında, doğaya bakıldığını hissettiren bir yanının olması hoşuma gidiyor. Doğanın sakinliğinden, güzelliğinden, acımasızlığından, soyut bir tarzda çalışmalarda bulunarak, hem çekici, hem merak ettirici, sanki görünmeyen, köşeye bırakılan o güzelliklerin tekrar açığa çıkarılması, ilgi alanımın içinde.

© Nuri Irak **o. Titel**, Mischtechnik auf Papier 61x71 cm

HIRİSTİYAN DEĞERLERİNDEN SÖZ EDİLİNCE, İNCİL'İN ÖZÜNE BAKILMALI BENCE: SEVGİ VE AFFETMEK.

- Alman medyasında sık sık "Hıristiyan değerleri"nden söz edildiğini duyuyoruz. "Hıristiyan değerleri" ne demektir? Örneğin, bizim de sayfalarımızda yer verdiğimiz "Die Reinigung" (Arınma) başlıklı çalışmanızda "Aramice Kitab-ı Mukaddes" kullandığınız görülüyor. "Hıristiyan değerleri"ni, etik değerlerle karşılaştırarak, bu yapıtınızla ilişkilendirebilir misiniz?

NURİ IRAK - Alman medyasından değil de, kendimden, kendi düşüncelerimden söz etmek istiyorum. Hıristiyan değerlerinden söz edilince, İncil'in özüne bakılmalı bence. En önemli, temel nokta "sevgi" ve "affetmek"; bu kavramlar benim için ilginç. Cadıları yakma girişimini Hıristiyanlar yaptı: İnsanları yakacak hale gelmek, dini bu tür kalıplara sokmak insanların işidir. Nihayetinde din, araçsal hale getiriliyor. İnsanlar diğer insanların inanabilmelerine engel olmamalıdırlar. Bir insan, diğer bir insanın inanç dünyasını körleştirmeye kalkarsa, hangi din olursa olsun, buna izin vermez. En büyük saçmalık Allah adına yapılan katliamlardır. Çağdaş devirde hiçbir yaratılan, başka bir yaratılan için hedef alınmamalıdır. Ben, Hıristiyan olarak büyütüldüm, modern Hıristiyan bir aile olmasak da, gelenekçi bir Hıristiyan ailede büyüdüğümü söyleyebilirim. Hıristiyanlıkta ve diğer birçok din öğretilerinde din lastik gibidir, genişletilebilir, yeni kavramlar getirilebilir. Dinimize, sonradan şeker ve kırbaç ikilemi ile insanlar bir kalıba sokulmaya çalışılmıştır. İncil'le değil de, sonradan dine eklenen yorumlarla hesaplaşmak istedim. Elimdeki bu fotoğraf bir sorgulama sürecinin ürünü. Bu çalışma, "Die Reinigung" (Arınma), en son haline kadar planlanmış (tasarlanmış) bir digital fotoğraf çalışmasıdır.

- Resim sanatını, fotoğraf, sinema sanatıyla karşılaştırırsanız, resmin hâlâ yok olmayışını nasıl açıklarsınız? Bir tabloya baktığımızda, onu anlamak, kavramak için kültürel bir altyapı mutlaka gerekiyor mu?

NURİ IRAK - 20'nci yüzyılda büyük bir sanat ve çekim merkezi olan Paris, 21'inci yüzyıldaki küreselleşmeden dolayı önemini ağır ağır yitiriyor. Berlin, New York, Basel, Milano gibi kentler ilgi odağı olmaya başlı-

© Nuri Irak **o. Titel**, Mischtechnik auf Aquarell büttenpaier 47x66 cm

yorlar. “Resim sanatı öldü mü?” sorusu her beş yılda bir sorulur, “Resim öldü, ölecek” denir, ancak resim sanatı hiçbir zaman yok olmayacaktır. Resimlerin satışlarında bir düzensizlik, düşüş olabilir, ama resim sanatı, fotoğraf, sinema sanatı gibi ayakta kalacaktır, çünkü, resim sanatının kendine özgü nitelikleri vardır. Bazı tablolara bakarken anlamayı kolaylaştıran bir arka plan vardır, bazı sanatçılar eserlerini bir özne içinde, seri şekilde ele alır, onu derinleştirir, eserini bitirip tamamlayana kadar bu işlemler devam eder. Sanatçıların şifrelerini çözmek için, önceki eserlerinin yorumunu okumak gerekiyor, o sanatçı hakkındaki bir bilgi, altyapı gerekiyor. Bu durum, her sanatçı için geçerli değil. Sigmar Polke, Asur tarihinden Avrupa tarihine kadar birçok konuyu resmine konu etmiştir. Sanat alıcısının, ressam hakkında hiçbir bilgisi yoksa, resim anlaşılmaz görülebiliyor; resmin arka planı, tarihi bilinmezse resim size o muhteşem bütünlüğü, kapıyı açmaz.

- Bir tuvalde, teknik kavramların, düşünsel dünyanın imgelerinin yan yana gelişi, çoğulluk içinde resim yapmak, yaratıcılık açısından, hangi anlamlara geliyor?

NURİ IRAK - Sorunuzda sözünü ettikleriniz bir sanatçı için durulan duraklardır. Çağımızda, resim sanatında yapılmamış ya da yapılacak bir şey yoktur aslında. Sanatçı, düşündükleriyle, kendine özgü bir tarzda var olmak istiyor, kendine özgülük yoksa sanatçı tozlanıyor, yok oluyor; kalabalıklardan ön plana çıkanlar ayakta kalabiliyor ancak. Aslında her şey anlatılmıştır, anlatılamayışın kendine has yolunu bulmak gerekir. Sanatta siyah-beyaz alanlar yoktur; sanatta döngü daha da büyük, hareket etme alanı geniştir. Bir özgürlükler alanıdır sanat.

- İnsanların mağara duvarlarına çizdiği resimlerden günümüze kadar, resim sanatı tarihinde neler değişti, neler değişmedi?

NURİ IRAK - Resim sanatı, günümüze varıncaya kadar birçok yollardan, kavşaklardan geçmiştir. İnsan yaşamı değiştikçe sanat da genişlemiş, ilerlemiştir. Resim, hem teknik hem de düşünce dünyası açısından oldukça yol almıştır. Resim

SANATTA SİYAH-BEYAZ ALANLAR YOKTUR. SANATTA DÖNGÜ DAHA DA BÜYÜK, HAREKET ALANI DAHA GENİŞTİR

sanatı sadece tablolara, bir bez parçasına sığmamış, onu çoktan aşmış, performans olarak bir sürü paralel yollarda gelişen bir sanat dalı haline gelmiştir. Tarih boyunca, kimi zamanlarda, rejimden rejime resim sanatına bazı iktidarlar çeşitli baskılarda bulunmuşlardır. Kültürde değişimler oldukça, sanat da etkileşime girmiştir. Ben, sanatı hızla akan bir suya benzetiyorum, sanat her zaman akacağı yolu buluyor, bazen şekil, ifade tarzını değiştiriyor, engelleri bir şekilde aşıp, tekrar hürriyetini buluyor.

- Batı'yı, Doğu'yu, gerek kültürel, gerek sanatsal anlamda iyi tanıyorsunuz. Sizce, resim sanatını göz önünde bulundurarak, bu iki dünya arasında nasıl farklar ya da benzerlikler var? Almanya'da resim yapmak ile Türkiye'de resim yapmak arasında bir fark var mı?

NURİ IRAK - Türkiye'de halen sanat okullarında öğretilen klasik tarz; katı, disiplinli bir şekilde, zihne kadar nüfuz ediliyor. Daha çok figüratif çalışmalar, klasik eğitim ağır basıyor. Ama bütün okullar değil bahsettiğimiz, genelleme yapmak yanlış olur. Yakın zamanlara kadar soyut resim çalışma tarzıyla pek ilgilenilmiyordu, ancak bu tarzın ilerlemekte olduğunu söylemeden geçemeyeceğim. Aynı zamanda, bütün bunları söylemekle de, klasik resim eğitimini önemsemediğim anlamının çıkmasını istemiyorum. Avrupa'da, okullarda, klasik resim eğitimin yanında, modern sanat eğitimi de

verilir, bu iki alan birbirini karşılar, eriyerek birleşirler. Derslerdeki bu iki yolla, öğrencilerin bakış açılarında, olanaklar dünyasına açılan büyük bir zenginlik doğmuş oluyor. Denenmemişlere daha çok kapı açan evrensel bir yol açılmaya çalışılıyor.

Fransa'nın Normandiya veya İtalya'nın Toskana bölgelerinde olduğu gibi doğa ile ilgilenen ve bunu resimlerinde konu edenler için Türkiye'de resim yapmak, açık hava çalışmaları açısından, empresyonistler için önemli, çünkü, güneşin şiddeti, gölgenin gücü sanatçıya Avrupa'da resim yapan bir ressama göre büyük bir ilham kaynağı. Empresyonizmin püf noktası şudur: Işığa bakıldığında, ışık çok çabuk şeklini değiştirdiği için, resimde hızlı darbelerlerle çalışılır, resim için önemli parçalar öne alınıp, gerisi yok gibi görülür. Neo-empresyonistler en önemli noktaları dışarıda çalışırlar, sonra atölyeye geri dönerler. Bana güneş ışığını yakın, neon ışıkları yeterli, ışık bende ön planda değil. Tabii aydınlık bir odada çalışmak kim istemez ki, resim yapma şartları önemli. Mesela, Türkiye'den tanıdığım birçok sanatçı atölyelerinde çalışırlar! Avrupa'da kış ayları resim sanatı açısından beni oldukça zorluyor, ışığı ancak baharda hissedebiliyorsunuz. Kışları sabah karanlık, akşam karanlık; bu karanlık ortamlar sanat çalışmalarımı zora sokuyor.

Sanat yolumu buldum bulalı, kendimi iyi hissediyorum. Resimlerimin pazarlanmasında bir takım zorluklar yaşıyorum gerçi, ancak, kendi işimle, atölyemde ve müzede kurs vererek sanatımı sürdürmeye çalışıyorum. Federal Almanya'da halk resim sanatına karşı daha açık. Dev ebatlarla çoğaltılmış bir resmi 50 avroya, Ikea veya ona benzer mobilya mağazalarından, alışveriş merkezlerinden alanlar var. Aynı zamanda, gelirlerinden tasarruf edip,

AVRUPA'DA KIŞ AYLARI RESİM SANATI AÇISINDAN BENİ ZORLUYOR, IŞIĞI ANCAK BAHARDA HİSSEDİYORSUNUZ...

aylık taksitlerle küçük bir eser alan da var. Burada genel tabakada, yaşayan sanata, sanatçıya, orijinale daha çok değer verildiğini düşünüyorum. Sanat dünyasına karşı daha derin bir ilgi var. Söylediklerim beni resim sanatı için motive ediyor, heyecanlandırıyor. Kendimi mutlu hissediyorum, bir atölyem var, hayata daha umutlu bakıyorum.

- Federal Almanya'daki resim dünyasını nasıl görüyorsunuz? Bu ülkenin sanatçıları dünya resim sanatının neresinde duruyor sizce?

NURİ IRAK - İlkin, en ünlü, eserleri pahalıya satılan sanatçılarla, bu dünyanın dışında olan sanatçıları birbirinden ayırmamız gerekiyor. İçlerinde Federal Almanya'da yaşayan Alman olmayan ressamlar da var tabii ki. Aslında sanat dünyasının iki yüzü var: Bir pazarlama, bir de yaratım yanı. Pazarlamacıların dünyası, borsa işiyle uğraşanlar gibi kaotik, zikzaklı bir alım-satım dünyası. Sanatçılar cephesindeki durum ise farklı, sanatçılar arası dayanışma, sevgi, buluşmalar gayet sıcak. Federal Almanya'da dünya çapında iz bırakan sanatçılar var, Almanların yanına, dünya çapında özgün eserler veren İspanyol sanatçıları da ekleyebiliriz.

ASLINDA SANAT DÜNYASININ İKİ YÜZÜ VAR. BİR PAZARLAMA, BİR DE YARATIM ALANI

Empresyonistler, ekpresyonistler, sürrealistler, kübistler, daha sonra "Neue Sachlichkeit" ve Dadacılık dediğimiz klasik sanat akımlarının yanında, edebiyat, tiyatro ve sinema gibi sanat dalları da Nazilerin sanat anlayışı olarak bilinen "Entartete Kunst"un (Yoz Sanat) baskılarına maruz kalmışlardır. Sanata olan bu baskılara karşılık, Almanya'da gelişen (Tachismus), kökeni 1940 yıllarda Paris'e dayanan, Amerika'da "Abstrakter Expressionismus" olarak bilinen informel sanat anlayışı, öze yönelerek bir tepki olarak gelişmiştir.

Nazilere yakınlığıyla bilinen sanatçıların eserlerinde sık sık kullandıkları, gösterilmeye değer olmayan o ak, berrak, güçlü, çok büyük, kaba boyutları resme taşıyan sanat anlayışına karşılık, informel sanat akımının temsilcileri süreçleri soyutlaştırarak sanat dünyasına yenilikler getirdiler. Geometrik olmayan, "non-objectiv" bir tarzda hatta klasik katılaşmış resim kurallarına uymayıp içlerindeki hissi, bilinçaltını açığa çıkardılar. İnformel sanatçılar, kül, paslanmış çivi, ağaç parçası, asfalt "Bitüm" (Bitumen) gibi akla gelmeyen materyalleri kullanmaya başladılar. Yeniliklerle, yasaklara rağmen sanat için yeni çıkış yolları açılmış oldu, kullanılan materyaller de informel sanatının sembolleri oldular. İnformel sanatçılar dış mekânlarda çalışmazlar, onlara güneş ışığı gerekli değildir, onların dertleri daha başkadır: İnformel sanatçıların eserlerinde doğa daha arka planda, düşünsel kıvılcımlar önde bulunurlar. Çünkü bu sanat, zora karşı tepkiseldir. Eserlerinde figürün olmayışı, kullanılan materyallerin öne çıkması, duygusal hürriyeti daha önemli hale getiriyor.

PoliTeknik
"Konuk İşçiden" Sığınmacılara - "Ucuz İşgücü"
"...Genç, eğitimli, hırslı. Tam da istediğimiz İnsanlar"
www.politeknik.de
info@politeknik.de

© Piero Chiussi

THEATER TREFFEN 2016

© Berliner Festspiele

Berlin Tiyatro Buluşması'nın ardından...

RUHSAR GÜMÜŞDAL

© Piero Chiussi

BERLİN - "Rüzgar gibi geçti" misali, "Berlin Tiyatro Buluşması" da mayıs ayında esti ve geçti.

Yıl boyunca izlediğim oyunlar içinde, Berlin'deki bu festivale layık olduğunu düşündüğüm çalışmalar oluyor. Yönetmenin uygulaması, oyuncuların performansı, sahne dizaynı vs. çok çarpıcı, sanat kalitesinin dorukta olduğu oyunlar. Ancak Berlin Tiyatro Buluşması'nda her sene Hamburg Devlet Tiyatrosu ve Berlin'deki belli tiyatrolardan mutlaka oyunların davet edilmesi dikkat çekiyor. Bunlarda mutlaka ödüle layık oyunlar mı sergileniyor?

Örnek: 2015'de Heidelberg Şehir Tiyatrosu'nda izlediğim "Fahrenheit 451" bence aday olmalıydı. Kitapların yakılıp yasaklanması, okumanın engellenmesi , başkaları tarafından insanların yönetilmesini işleyen yönetmen Viktor Bodo, Berlin'de olmalıydı. Ayrıca Volker Lösch'ün Viyana'da sahnelediği "Marienthaler Dachs" da öyle. İşsizliğin çaresizliği içerisinde insanların sömürülmesini işleyen, can alıcı bir oyun. Liste böyle sürdürülebilir.

"Niye seçim alanı kısıtlı?" diye düşündüm. Berlin Tiyatro Festivali'nin jürisi oyunları neye dayanarak seçiyor? Jüriye önerilen oyunları jüri üyeleri izliyorlar. Bu durumda Konstanz, Freiburg, Essen, Stuttgart veya başka şehirlerdeki tiyatrolarda sahnelenen oyunlardan izleyip öneren yok ise, jüri üyeleri bu tiyat-

Ersan Mondtag'ın Tyrannis'i | © Nils Klinger

rolara gitmiyorlar. Dolayısıyla oyunların seçimleri, bence, kısıtlı kalıyor. Tabii bu durumda jüri üyelerinin bakış açıları da büyük bir etken. Sanat geniş bir bakış açısı gerektiriyor. Bunun hakkı verilebiliyor mu?

Berlin'deki bu tiyatro festivali çok renkli, tiyatro dünyasını bir araya getiren değerli bir etkinlik. Büyüleyici bir atmosferi var. Ama Berlin'e davet edilen oyunlar kesinlikle en iyi oyun metni, yönetmen, oyuncu vs. anlamını taşımıyor. Yıl boyunca nice şehir, devlet, özel tiyatrolarda ödül alamayan dev eserler sahneleniyor. Yaklaşık 3000 eser söz konusu. Jüri ise bunun sadece 400'ünü izleyebiliyor.Oyunların ezici çoğunluğu, ismi duyulmadığından, yönetmeni tanınmadığından veya başka nedenlerden, yerel izleyicisi ile baş başa kalıyor.

Camp adı altında izleyici ve yönetmenler arasında oluşan söyleşi organizasyonu ilginçti. Katıldığımız söyleşilerde ise güncel siyaset ana konu idi. Tabii ki mülteciler bu tartışmanın liste başındaydı. Bu söyleşilerin sırf siyaset ağırlıklı olduğu gözleniyor. Sanat yönünün ve tiyatroya yansımasının hafif kaldığı izlenimi yaygın. Tiyatronun toplumun nabzı olduğuna inanıyorum. Ama sanat ön planda olmalı.

BU FESTİVALE ALMANCA SAHNELENEN 10 OYUN DAVET EDİLİYOR. OYUNLARI BİLİRKİŞİ TAYİN EDİLEN JÜRİ BELİRLİYOR

DÜNDEN BUGÜNE

Berlin'deki bu gelenekselleşmiş tiyatro festivalinin tarihçesine ayna tutalım. Berlin Festivali adı altında müzik, tiyatro, dans, performans, edebiyat alanlarındaki gösterilerin sunulduğu farklı festivaller yer alıyor. 1951 yılında ilk defa Berlin Festival Haftaları adı altında Berlin Film Festivali gerçekleştirildi. Bu şenlik, "Batı'nın vitrini" düşüncesi ile Batı ve Doğu Berlin arasında bir köprü işlevi görüyordu. İlk Berlin Tiyatro Buluşması 1964 yılında gerçekleşmişti.

Berlin Festivali zamanla çağın sanat

Düşler Gemisi | © Matthias Horn

nabzını hissettirmeyi görev edinerek yeniliklere sahne sunmaya başladı. Dönemin heyecan veren konularını, gündemin odaklandığı konuların aynası olmayı hedefleyerek, bu organizasyon canlandırıldı. Sonuçta Berlin Tiyatro Buluşması adı altında yeni bir festival oluştu.

İşte her yıl bu festivale Almanca sahnelenen on oyun davet ediliyor. Davet edilen oyunları tiyatro alanından bilirkişi olarak tayin edilen jüri belirliyor.

2003'den 2011'e kadar Berlin Tiyatro Buluşması'nın festival yönetmenliğini Iris Laufenberg yapmıştı. 2012 yılından bu yana Yvonne Büdenhölzer yönetmenlik görevini sürdürüyor.

Berlin Tiyatro Buluşması bünyesinde, davet edilen en başarılı 10 oyunun sergilenmesi dışında, başka tartışma alanları, izleyiciyle söyleşi, prömiyer kutlamaları, konserler, ödül töreni de yapılıyor. Almanca konuşulan dünyanın en ünlü ve ortak kültür kanalı 3Sat televizyonu, bu görkemli tiyatro festivalini televizyon ekranından takip etme olanağı da sunuyor.

1978 yılında festivale renk katan bir kol daha eklenmiş, "Stückemarkt des Berliner Theatertreffens" adı altında tiyatro eserleri deneme ve tanıtım sahnesi oluşturulmuştu. Yeni senaristler, dramaturglar burada çalışmalarını sunuyorlar. Ayrıca 2009'dan bu yana "Theatertreffen Blog" bu festivalin habercisi konumunda internet üzerinden "online bilgiler" sunuyor.

Sanatın temel yapısı olan "dallanıp budaklanmak", fikirden yeni fikirlerin türemesi özelliği, Berlin Theatertreffen'e de yansıyor. En başarılı 10 oyunun tanıtılması ile başlayan Berlin Theatertreffen bugün artık çok daha geniş kapsamlı bir sunumda bulunuyor.

SANATIN TEMELİ **"DALLANIP BUDAKLANMAK"**. YENİ FİKİRLERİN TÜREMESİ ÖZELLİĞİ. TİYATRO ŞENLİĞİNE DE YANSIYOR.

Festival jürisi (Soldan):
Peter Laudenbach, Barbara Burckhardt, Stephen Reuter, Wolfgang Huber-Lang, Andreas Wilink, Till Briegleb, Bernd Noack
(Foto: Iko Freese)

BÜTÜN BERLİN BİR SAHNE

2016'da da Berlin Tiyatro Festivali veya Almanca adına daha sadık bir deyişle "Tiyatro Buluşması", son derece coşkulu, heyecanlı tiyatro ve sanat dolu günlere ev sahipliği yaptı. Tiyatro hayranlarının son dakikaya kadar "Belki bilet alabiliriz!" ümidiyle gişe önünde kuyrukta beklemesini, bilet alabilenlerin yüzlerinde beliren hoş gülümsemeyi izlemek de tiyatro sahnesinin bir parçası gibiydi. Bunun yanı sıra, sahne arkadaşlığı yapmış, bugün için farklı tiyatrolarda görev alan oyuncuların karşılaşması, sevinçleri...

Evet, Berlin Tiyatro Festivali sadece sahnede değil. Bu şenlik, Berlin şehrini bir sahne haline getirmeyi başarıyor. Bakalım 2017'de hangi sürprizlerle karşılaşacağız?

Yaşasın Boşanıyoruz! 20 Mart'ta Gent'te
.binfikir.
Okuyun, bir fikir edinin
www.binfikir.be
"Belçika İslamı" gündemde
Belçika karnavallarda neşe buldu
Şubat ayı, zam ayı!
THY'nın kararı tartışılıyor
Europalia Türkiye sonsuzdi
EUROPALIA ARTS FESTIVAL TURKEY
BEN ZATEN ÖLMÜŞTÜM!
Charlie Hebdo'nun eleştiri oku
Plastiyen Nihat Demir Artikürde
www.binfikir.be

POSTKOMÜNİST KADIN SANATÇILARIN
ANNE VE KAHRAMANLIK BAKIŞI

Momentum'da "Hero Mother"

ASUMAN KIRLANGIÇ

BERLIN - Kadın denince akla ilk gelen olgu annelik, annelik sanki kadın olmanın eşanlamlısı. Anneliğin ardından da eş, aşçı, temizlikçi, ucuz emekçi gibi vasıflar geliyor. Gene de itibar edilen kadın olmak değil de, annelik. Annelik de kendisine atfedillen bunca tanımla sonuna kadar doldurularak, anlamsızlaştırılmış durumda. (Zaten bir kadın olarak sadece annelik vasfım ile değerlendirileceksem bırak kalsın...)

Burada bir eleştirmen, kadın ve anne olarak ele aldığım serginin adı da "Kahraman Anne". Kahraman kadın değil, kahraman olan sadece anne. Dedim ya, zaten kadın anne değilse hiçbir şey...

Peki nereden geliyor bu "kahraman anne" olgusu? Sergide yer alan sanatçılardan Elżbieta Jabłońska'nın kullandığı anlamda çizgi romanların süper kahramanlarından gelmediği kesin. Polonyalı sanatçı Jabłońska kendini tamamiyle çocuklarına adayan anne olgusunu ele aldığı fotoğraflarında, oğluyla birlikte poz veriyor. Her bir fotoğrafta kucağında bir erkek çocuk olan kadını, evinin farklı köşelerinde ve farklı kahraman kıyafetleri (Batman ve Superman gibi) içinde görüyoruz. Fotoğraflardaki kadın tamamen bezmiş ve hissiyatsız bir ifade ile izleyiciye bakıyor. Arka planda ise mükemmel olan anneden bekleneceği gibi derli toplu bir ev köşesi var. Bu fotoğraflar her toplumda kadına yapıştırılan o mükemmel anne olma durumunu süper kahramanlık ve kahraman annelik üzerinden eleştiriyor.

HEROMOTHER
© Anetta Mona Chisa

KAHRAMAN ANNE KAVRAMI

Momentum'da yer alan ve sanatçılarını Doğu Bloku'nun post-sosyalist döneminden kadınların oluşturduğu serginin üst başlığı "Kahraman Anne", Sovyetler Birliği'nde on ve üzerinde çocuk doğurmuş annelere verilen bir onur nişanı. Kadınlar bu nişanı onuncu çocuklarının doğumuyla birlikte hak ediyorlar. Öncelikli amaç elbetteki ulusun deva-

© Elzbieta Jablonska

20 FARKLI ÜLKEDEN SANATÇILAR SOSYALİST YA DA DEMOKRATİK REJİMDEKİ KADIN ROLLERİNİ ELE ALIYOR.

mını teşvik etmek. Bu nişanı alan annelere devlet tarafından ekonomik anlamda sağlanan belirli bir de yardım var. Ayrıca "Kahraman Anne" nişanı Sovyetler Birliği altında alınabilecek en üst düzey nişanlardan birisi.

Sergiye katılan 30 kadın sanatçı da, Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından Doğu Avrupa ülkelerinde esen barışçıl devrim rüzgarlarıyla kurulan parlamenter demokrasi döneminde çalışmalarını üretiyorlar. 20 farklı ülkeden gelen sanatçıların hepsi çalışmalarıyla sosyalist ya da demokratik rejim altında kadına sunulan rolleri ele alıp değerlendiriyor.

Serginin kuratörlerinden Bojana Pejić katolog yazısında kadınlar için yapay olarak üretilmiş iki farklı günü, 8 Mart işçi kadınlar günü ve anneler günü, ele alarak her yerde kadınların aynı muameleye farklı formlarda maruz kaldığının altını çiziyor.

8 Mart işçi kadınlar gününe karşılık anneler günü...

Pejić, 8 Mart işçi kadınlar gününün sosyalist devletler altında resmi tatil olarak kabul edilirken, bu günde kadın ve erkek kimsenin çalışma zorunluluğu bulunmadığını belirtiyor. Aslında 8 Mart bütün çalışanlar için tatil günü. Fakat bu tatil gününün kadınlar için tek farkı, her zaman yaptıkları ev içi ödeneksiz işlerini iş stresi olmadan yerine getirmeleri, ev temizliği, yemek ve çocuk bakımıyla tıpkı diğer günlerde olduğu gibi ilgileniyorlar. Tabii genellikle 8 Mart'ta devlet tarafından düzenlenen şenliklerde çalışanlar da kadınlar oluyor. Yani kadının kendi gününde bile gene işçi olarak kullanılması söz konusu.

HAFIZA KAYBINA DOĞRU

8 Mart sadece sosyalist devletler altında değil, demokratik devletler altında da kutlanılan bir gün. Yalnız Batı'da 8 Mart'ta kadınlar kendi hakları için sokaklara dökülüyor. Batı'da işçi kadınlar günü kürtaj hakkı, eşit maaş, daha uzun ve maaşlı annelik izni için yumrukların havaya kaldırılıp, yürüyüş ve gösterilerin düzenlediği bir günken, Pejić Doğu'da sos-

©Almagul Menlibayeva

yalist kadınların evlerinde tutulup kırmızı karanfiller ile ödüllendirildiklerini belirtiyor. Doğu'daki sosyalist kadınlar için kendi günlerinde yumruklarını havaya kaldırıp gösteriler düzenlemesi düşünülemezdi çünkü, bu tür gösteriler ancak devlet tarafından organize edilebilirdi.

Pejić'in 8 Mart üzerinden vurguladığı bir diğer olgu ise bu gün üzerinden üretilen bir hafıza kaybı ve bu hafızasızlıkla birlikte komünizme dair kurgulanan romantizm. Küratöre göre bu romantik ya da idealist bakış altında cinsiyetlerin eşitliği akla gelen ilk kurgu. Oysa ki her dönemde, her rejimde yaşanan tüm değişimlerden en çok etkilenenler gene kadınlar. Eski sosyalist devletlerde de rejim değişiminin ardından yaşanan ekonomik krizlerde işini ilk kaybedenlerin post-sosyalist işçi kadınların olduğunu belirtiyor. Kadınlar daha önceden annelik ile kazandıkları tüm avantajları, post-sosyalist dönemde kaybediyor. Yeni ekonomik yasalar kadınların annelik avantajlarını ellerinden alırken, bu yeni düzenlemelerden gene en çok etkilenenler cinsel azınlıklar, yani eşcinsel çiftler ve tabii yalnız anneler oluyor.

"Kahraman Anne"de yer alan Estonyalı sanatçı Anna-Stina Treumund, 2011 tarihli "Mothers" (Anneler) videosunda da bu konuyu ele alıyor. Estonya'da özellikle son zamanlarda medya üzerinden cinsel azınlıklara dair bir nefret kampanyası yürütülmekte. Treumund eşcinsel (lezbiyen) anneler ile yaptığı röportajlarda, bu kadınların içinde yaşadıkları toplumda karşılaştıkları gündelik ve yasal problemleri anlatıyor. Bu kadınlar sadece toplumdaki nefret ile değil aynı zamanda devlet tarafından uygulanan politikalar ile de baş etmek durumundalar. Eşcinsel ailelerin çocukları toplum içinde çok daha farklı problemlerle yüzleşmek durumundayken, devlet normalde her çocuk için verdiği yardımı bu çocuklara vermiyor. Burada kadının anne olması onu gene de kurtarmıyor, eğer kadın devlet tarafından kabul edilebilir şartlarda anne olmadıysa, yani hetero bir evlilik aktı içinde değilse, diğer annelerle aynı haklara sahip olamıyor.

KÜRATÖRE GÖRE BU ROMANTİK YA DA İDEALİST BAKIŞ ALTINDA CİNSİYETLERİN EŞİTLİĞİ AKLA GELEN İLK KURGU.

GÜNÜMÜZDE DEVLETLER TARAFINDAN KADINA BİÇİLEN KONUM ÇOK DAHA KESİN VE SINIRLI BİR YÖNE KAYIYOR.

ERKEĞİN GÖLGESİNDE

Kadınlara biçilen diğer gün, anneler günü, dünyada her devlet ve rejim altında kutlanıyor. Pejić'in de belirttiği gibi, aslında anneler günü kadının ömür boyu bedava işçiliğinin yüceltilmesinden başka bir şey değil. Elbetteki hangi devlet ya da rejim altında olursa olsun, rejimin ya da ulusun devamını sağlamak kadına düşüyor. Kadın doğurduğu sürece ulus devam edebilir. Tabii ki bu açıdan bakılınca tüm devletler hetero evlilikleri ve anneliği onore edip, daha da ileri giderek kadın bedenleri üzerinde hak iddia edebiliyor.

Stefanie Gromes ve Katrin Hafemann, kadın bedeninin yani özel olanın aynı zamanda politik olduğunu da sunan "7 Tage..." (7 gün) çalışmasında, kendi bedenleri üzerinden protestolar düzenleyen aktivist grup FEMEN'in Berlin grubu ile yaptıkları belgesel röportajda beden ve politika kavramlarını ele alıyor. 2007'de Ukrayna'da kurulan FEMEN kısa sürede tüm dünyada etkisini gösteren ve kadın hakları üzerine çalışan bir grup. FEMEN elemanları kendi çıplak bedenlerini sloganlarının panosu olarak kullanırken, onların çıplaklıkları kadını adeta köleleştiren ataerkil topluma karşı bir silah oluyor.

Bir grup kadın toplumu tamamen karşısına aldığı bu tarz feminist eylemlerde bulunurken, diğer bir grup bu tür eylemleri anlamsız olarak değerlendirebilir. Rusya'da kadınlar arasında yaygın olan görüş, kadınların her türlü özgürlüğe sahip olduğu. Rus sanatçı Anastasia Vepreva 2013 tarihli videosu "She has to" ile aslında Rusya'da kadınların medya ile nasıl programlandıklarını gösteriyor. Rus televizyonunda yayınlanmakta olan bir programdan farklı detayları alıp montajladığı (found footage) görüntüler ile toplumda kadına ve erkeğe atfedilen rollerin ne kadar kesin ve ataerkil olduğunu gösteriyor. Aile içinde ve dışında kadının görevlerinin uzun bir listesi olmasına rağmen, kadının gene de erkeğin gölgesinde kalması gerekiyor. Art arda konulan ve kadına sürekli erkeğini mutlu etmesini öğütleyen görüntüler bir süre sonra absürtleşiyor ve ikna edici olmaktan daha çok karşı çıkma isteğini uyandırıyor.

Günümüzde devletler tarafından kadına biçilen konum çok daha kesin ve sınırlı bir yöne doğru kayıyor. Kadının toplumdaki konumunun bu kadar hiçleştirildiği bir zamanda "Kahraman Anne" sergisi izleyiciye sunduğu eleştiriler ile gerçekten önemli bir yere oturuyor. Kadın bedeni üzerinden politika yapılan bir meta. Kadının anne olabilmesi aynı zamanda onun bedeninin devlet malı olarak görülmesine neden oluyor. Fakat kadın sadece anne değil aynı zamanda bir birey ve kendi üzerinden yürütülen tüm oyunların farkında. Simon Sheikh'in de dediği gibi "Sanatçı ve entelektüeller sadece toplumla alakadar olmamalı, toplumda yeni bir bilinç, muhalefet ve farklı platformlar oluşturmalı." Serginin izleyiciye sunduğu da bu aslında.

Bizim REGION Aachen

AACHEN, DÜREN, HEINSBERG VE EUSKIRCHEN İÇİN TÜRKÇE DERGİ

4 BÖLGE
25 ŞEHİR
21 TOPLULUK

"**REGION AACHEN**" BÖLGESİNDE
TÜRKÇE KONUŞAN **48.000** İNSANA
HİTAP EDEN, TAMAMEN YEREL
TEK **TÜRKÇE** YAYIN ORGANI

1 Nisan 2016'da bir şaka yapacağız *ve çıkacak olan*
yeni sayımızla ***3. yılımızı kutlayacağız!***

%100

YEREL • TARAFSIZ • ÜCRETSİZ

www.**bizimaachen**.de

Yeni Posta

Bize ulaşmak için:

Telefon: 0731 - 960 93 87 **Fax:** 0731 - 960 93 89 **Büro**: Einsteinstr. 59 89077 Ulm
E-Mail: info@yeniposta.de **Web:** www.yeniposta.de
facebook.com/yeniposta • twitter.com/yeniposta

Güney Almanya'nın 4 Eyaletinin
1992'den beri
En Büyük Türkçe Yerel Gazetesi

Avrupalı Türklerin Dünyaya
Açılan Penceresi:
www.yeniposta.de

VİYANA'DAN BAKINCA GÖRÜLMEK İSTENEN TÜRKİYE

"Türkei"? Hangisi?

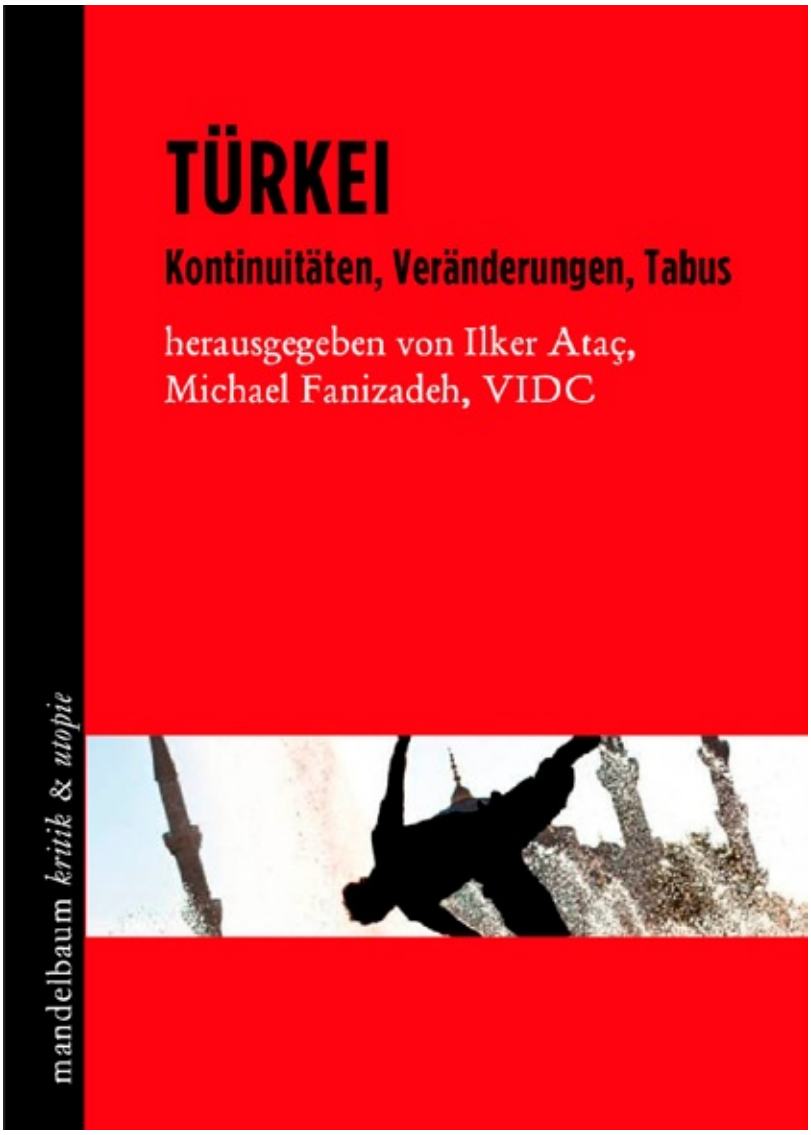

FRANKFURT - Türkiye konusunda Alman kitap dünyasına neredeyse her gün yeni bir katkı yapılıyor. Sadece Almanca içinde yetişmiş köklerinde Türkçe yatan yazarlar değil, Türkiye üzerine yazan Almanlar da var bu listenin içinde. Art arda yayımlanan bu kitaplar arasında bir yenisi de genç kuşak araştırmacı ve biliminsanlarından Dr. İlker Ataç. Şu sıralarda Viyana'da çalışmalarını sürdüren, ancak sosyalizasyonunu Almanya'da yaşayan ve Alman üniversitelerinde yetişen Ataç'ın, çalışma arkadaşı Michael Fanizadeh ile birlikte Viyana'daki Türkiye konulu toplantılarda sunulan bildirilerden derlediği yeni kitap "Türkei", böyle bir çalışma.

Viyana merkezli Mandelbaum Yayınları arasında yer alan kitabın elbette tarafsız bir çalışma olması gerekmiyor ve zaten derleyicilerin de katılımcıların da böyle bir niyetinin olmadığı hemen anlaşılıyor. Kitabı derleyen iki yazarın bir taraf-sızlık kisvesine ihtiyaç duymadığı sadece imzalara bakıldığında bile ortaya çıkıyor. Özellikle "Türk yazarlar", belki Mustafa Sönmez hariç, hepsi, "Türkiye'nin bir anomali olduğu" konusunda, elbette bu ifadeyi hiç kullanmadan, görüş birliği içinde görünüyor. Bunun, tersinden, AKP yıllarını ve AKP Türkiyesi'ni olumlamak olduğunu söyleyenleri, haksızlık etmekle suçlayamayız. Ama bir şeyi kabul etmemiz gerekir: İnsanların, Türkiye için özel ve koruyucu bir duyarlılık göstermelerini beklemek de gerekmiyor.

ÖNCE BOL DESTEK...

Ataç'ın, Fanizadeh ile birlikte kaleme aldığı geniş sunuş yazısında zaten bazı ipuçları dikkat çekiyor. Almanca konuşulan dünyanın ilgisinin Türkiye'deki "dönüşüm sürecine" odaklandığını hatırlatan yazarlar, "1999 aralık ayında AB adayı olan Türkiye'deki toplumsal gelişmeler 2000'li yıllarda artan oranda olumlu değerlendirildi" görüşüne yer veriyorlar.

Tarihinin en ağır mali krizi sonrasında Türkiye'de 2001'den itibaren yapısal bir uyum programına geçiş yapıldığını hatırlatan Ataç ve Fanizadeh, şöyle yazıyor:

"İlk şoktan ve köklü sosyo-ekonomik sonuçlardan sonraki yıllarda yüksek büyüme hızları, artan doğrudan yatırımları ve Avrupa ülkeleriyle Türkiye'nin ekonomik olarak iç içe girmesini getirdi. Bu da medya haberlerinde genelde Türk ekonomisinin daha olumlu değerlendirilmesine yol açtı. Öte yandan AKP'nin reform yönelimi 2002'den itibaren olumlu bir biçimde algılandı. Özellikle azınlık haklarının güçlendirilmesine yönelik kalemler ve Türk devleti bünyesindeki 'kemalist yerleşiklik' de denilen güçlü gruplaşmaların zayıflaması, Batı'da kabul gördü." (Türkei, s. 8)

Herkesin bildiğini yineliyorlar, denebilir. Çünkü Batı Avrupa ya da genelde AB, liderleri dahil, bir bütün olarak ve "göstere göstere" AKP deneyimine açık çek verdi. Bunun çok sonra biraz değiştiğine, aynı girişte ve aynı sayfada, dikkat çekiyorlar: "Ama ilk kez Gezi Parkı işgaliyle birlikte iş, bu bakış açısının yer değiştirmesine vardı."

... SONRA ELEŞTİRİ

Yani Batı dünyası, İlker Ataç ve Michael Fanizadeh'e göre, Gezi'yi Arap Baharı'nı hatırlatan bir sinyal olarak değerlendirmişti. Gezi'deki protestolara uygulanan baskı sonrasında yıllarca AKP'yi selamlayan Batı, AKP politikalarını daha eleştirel bir perspektiften izlemeye başladı.

Merkezi soru şuydu: AKP reformcu yönelimini mi yitirdi, yoksa Türkiye'de otoriter devlet olma halinin yeni bir biçimi mi gelişti?

Ataç ve Fanizadeh, seçtikleri yazarlarla, her iki görüşü bir biçimde harmanlamış oluyor. Mithat Sancar, Ruşen Çakır, Yüksel Taşkın, Ece Temelkuran, Pınar Selek, Rober Koptaş ve İrfan Aktan imzalarının seçilmesi, bu kitabın Türkiye'deki gelişmeleri sağlıklı bir mesafeden izlemeyi değil, her şeyi doğrudan vesayet rejimine bağlayan, daha doğrusu Türkiye'yi başından itibaren bir anomali olarak gören yaklaşımı tercih ettiğini gösteriyor. Sözü geçen davetlilere göre, 1923 projesi, tarih içindeki ilerlemeci rolüyle değil sadece baskıcı ve vesayetçi yüzüyle önemlidir.

Kuşkusuz bu yazarlarla da Türkiye bir biçimde anlaşılabilir, ama gerçekten irdelenebilir mi, yoksa Viyana'nın da bir parçası olduğu ideolojik formasyonlara eklemlenmeyi bilim sanan bir hezeyanın saptamaları mı sıralanır, onun yanıtı zor. En azından, Türkiye'nin cumhuriyetçi geçmişiyle arasındaki empati bağlarını tümüyle koparmış, bunda da demokrasi diye masaya sürdüğü etnik ve dinsel gerekçelerle kendince haklı olan, fakat cumhuriyet rejiminde sadece yanlış doğup yanlış gelişmiş "baştan sona çarpık bir bünye", bir tarihsel meşruiyetsizlik görenlerin saptamaları elbette bir tercihtir.

BATI'NIN SEÇİCİLİĞİ

Ataç ve Fanizadeh, Avrupa medyasının Türkiye tartışmalarında kendi seçiciliğini ve bununla bağlantılı olarak da kendi çıkar ve kanaatlerini öne çıkardığını belirtiyor. Türkiye'yi açımlayacak yazar ve konuşmacıların seçilmesi de böyle bir talebe karşılık mı geliyor? Bu sorunun yanıtı kolay değildir.

Türkiye kamuoyunda önemli bir rol üstlenmiş, hatta o kamuoyunu yönlendirmiş yazarların bu toplantılara çağrılmasıyla Viyana'da kültürler arası bir mekân oluşturulduğuna dikkat çekiyor iki derlemeci ve ilgiyle karşılandıklarını hatırlatıyor.

Kilit adamların ve kadınların bulunması bir tercih kuşkusuz. Ama asıl mesele galiba şu: "AKP'nin 2002'den beri bir başarı modeli olarak" araştırılması başlı başına bir tercih. Dolayısıyla örneğin Yüksel Taşkın'ın AKP siyasetinin oluşum ve sınırlarını irdelerken bu partiyi çoğunlukçu bir otoriterlik olarak görmesi, Mithat Sancar'ın gelişmeleri "güç siyaseti" başlığı altında tanımlayarak kısmen rahatlaması ve meseleyi dinsel ve etnik grupların statü ve kabulünde görmesi... Batı gerçekten de böyle görmek istiyor. Bir başka örnek: Ruşen Çakır, AKP'nin nasıl kutuplaştırıcı bir parti olduğunu Gülen hareketiyle girdiği mücadeleden hareketle göstermeye çalışıyor. Bu kitabı oluşturan yazarların, belki hepsini değil, Türkiye'de "Yetmez ama evetçiler" etiketiyle damgalandığını, bunun ne anlama geldiğini öne çıkarma gereği duyulmuyor. Bu da bir yol elbette.

Kitapta özellikle Türkiye sanayisindeki gelişmeleri irdeleyen Joachim Becker'in gerçekten verimli gözlemleri ve yararlı çözümlemeleri dikkat çekiyor. AKP ile bir sanayisizleştirme sürecinin başladığı tezlerini tartışmaya açan Becker, son derece yararlı bir ekonomik özet

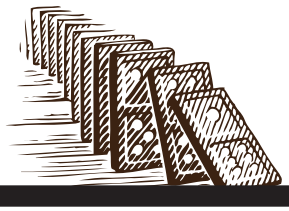

verebiliyor. Fakat sınırlarına dikkat çekmemek haksızlık olur: Türkiye'de solun daha Mart 1980'de, yani 12 Eylül'ün (dolayısıyla Turgut Özal-Kemal Derviş-Recep Tayyip Erdoğan çizgisinin de) programını oluşturan 24 Ocak Kararları'nın yayımının neredeyse ertesi günü her şeyi fark ettiğini ve örneğin sonraları profesörlüğe yükselecek olan bir iktisatçı bilimadamının, Ergun Türkcan, büyük bir makaleyle hemen "Türkiye'nin üretimden vazgeçtiği" saptamasında bulunduğunu, bu özette elbette göremiyoruz. O kadar da olup bitenin farkında değil Becker. Dolayısıyla Türkiye'nin sanayileşmeyi bırakıp bir ticaret ülkesine dönüştüğünü, sadece AKP yıllarından okumak onu rahatsız etmiyor.

ÖZET YARARLI DA...

Fakat Joachim Becker, 1980'den 1988'e reel ücretlerin yüzde 40 gerilediğine işaret ederken, bir ihracat seferberliğinin kaçınılmazlaştığını da vurgulamış oluyor. Ülke ekonomisinin finansallaştırılmasıyla toplumun dinselleştirilmesi, İslamcılığın temel siyaset halini alması arasındaki paralellik, okura bırakılmış bir çıkarım olarak görülebilir. Yine de Joachim Becker'in Türkiye için gerçekten yararlı ve doğru bir "iktisadi özet" vermeyi başardığına dikkat çekmek gerekir.

Türkiye kitaplarının hızla artacağı anlaşılıyor. Acı olan, Türkiye gerçekliğine tarihselliği içinde sahip çıkan, ama ana akım medya ve siyasetten uzak tutulan görüşlerin, Ataç ve Fanizadeh gibi genç kuşak "Batılı" araştırmacılarca dikkate alınmadığını görmektir. Bu kitapta da, gerçekleri tüm cepheleriyle ve iç dolaşımlarıyla/dolayımlarıyla bulmakta güçlük çekiyoruz. Bir karşılaştırma da yapamıyoruz. Neoliberal bir Türkiye tablosunu tartışmaya açan yazarlar, bu çıkışa başından beri karşı çıkan gerçekten bilimsel odakları, o odaklar belki Türkiye'yi anomali olarak görmeyi reddettiği için, önemsemiyorlar. O zaman da böyle bir kitapta Korkut Boratav, Güngör Uras, Yalçın Küçük, Ergun Türkcan, Nazif Ekzen, Oğuz Oyan, İlber Ortaylı gibi "yaşlı kuşağa" değil yalnızca, "Türkiye önemlidir ve tarihsel bir haklılığın ürünüdür" diyen ilerici genç kuşak biliminsanlarına da rastlamamak şaşırtıcı olmuyor. Viyana'nın tercihi böyle demek ki...

Ama her kitap, neyi savunursa savunsun iyidir. Eleştirmeyi ve doğruya ulaşmayı kolaylaştırır. Sonuçta biraz utangaç "Yetmez ama evet" köşesinin entelektüel sahneye egemen olduğunu ve Batı'da özellikle hüsnükabul gördüğünü bu kitap ve yazar seçimi de gösteriyor. Kitap, hangi çizgide olursa olsun, kitaptır ve yanlışlanabileceği için de yararlıdır. Okunmalıdır. (FHF)

KÜNYE | Impressum

Sorumlu Yönetmen
(V.i.S.d.P.):
Osman Çutsay

Sanat Yönetmeni
Artdirector:
Ömer Yaprakkıran

Yazışma Adresi:
info@avrupa-kultur.eu

www.yaprakkiran.de

Çizimler | Zeichnungen

Zülfü Livaneli 70'inci yaşını Bremen'de kutluyor

ORHAN ÇALIŞIR

BREMEN - Besteci, şarkıcı, yazar ve film yönetmeni Zülfü Livaneli 20 Haziran'da 70 yaşına girecek. Livaneli, doğum gününü Bremenli dostlarıyla kutlayacak.12 Eylül'den sonra bir süre Almanya'da yaşayan Zülfü Livaneli, 1984 yılında Bremen'de "Ada" albümünü kaydetmişti. Livaneli, 1987-1988 yıllarında Bremen Radyosu'ndan Peter Schulze ile birlikte, Türkiye Almanya ortak yapımı "Yer Demir Gök Bakır" filmini çekmişti.

Ünlü müzik adamı Zülfü Livaneli'nin yaş günü için dostları bir konser ve iki film gösterisi düzenlediler. Sinemada Livaneli'nin yönetmenliğini ve müziğini üstlendiği "Yer Demir Gök Bakır"ın yeni montajlanmış versiyonu gösterilecek. Livaneli, geçtiğimiz yıl filmi tekrar elden geçirerek yeni bir dijital montaj yapmıştı.

Ayrıca, Livaneli'nin hayatını, müzik, sinemacılık, yazarlık serüvenini anlatan 2014 yapımı "Zülfü Livaneli – Doğu ile Batı Arasında Bir Ses" adlı belgesel gösterilecek. Zülfü Livaneli her iki filmin gösteriminde de hazır bulunacak.

Doğum günü konseri Livaneli'nin Ada plağını kaydettiği, Bremen Radyosu'nun ünlü eski kayıt stüdyosu Sendesaal'de yapılacak. Konsere caz şarkıcısı Romy Camerun, ünlü trompetçi Uli Beckerhoff, Livaneli'nin son yıllardaki birçok projesinde yer alan piyanist Henning Schmiedt gibi tanınmış müzisyenler katkı sunacaklar. Etkinliğe, ayrıca Bremen St. Stephanie Kilisesi korosu ve yönetmeni Tim Günther ile Bremen Tiyatrosu'nda uzun süredir başarıyla sahnelenen "İstanbul" oyununun müzisyeni ve şarkıcısı Torsten Kindermann da katılacak.

Film gösterimleri ve konser, Livaneli hayranları için sanatçıyı daha yakından tanıma, eserlerini ise yeniden görme ve dinleme olanağı olacak.

Filmler:

Zülfü Livaneli –
Doğu ile Batı Arasında Bir Ses belgeseli
19 Haziran 2016 pazar
saat 20.30'da
City 46'da ve
20 Haziran 2016 pazartesi
saat 18.30'da,
City 46'da

Yer Demir Gök Bakır
20 Haziran 2016, pazartesi, 20.30,
City 46'da

Sinema adresi:
City 46
Birkenstr. 1, 28195 Bremen
Tel.: 0421-95799290

Doğum günü konseri:

Sendesaal Bremen
Bürgermeister-Spitta-Allee 45
28329 Bremen
Tel: 0421 - 33 00 49
E-posta: info@sendesaal-bremen.de
İnternet sayfası: www.sendesaal-bremen.de

Biletleri internet üzerinden de almak mümkün.

www.yaprakkiran.de
Çizimler | Zeichnungen

BERLİN'deki KİTAPÇINIZ!

gökkuşağı kitabevi
regenbogen buchhandlung

Adalbertstraße 3
10999 Berlin
Tel. 030/26 30 31 46
Fax: 030/26 30 31 47

Email:
regenbuch@yahoo.de
Web:
www.regenbogen-buch.net